

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની ઉચ્ચ અદાલતમાં

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નંબર ૨૧૦૦૪/૨૦૧૮

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી હર્ષા દેવાણી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ભાર્ગવ ડી. કારિયા

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે?	હા.
૨	પત્રકારને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા.
૩	શું ન્યાયમૂર્તિશ્રીઓ ચુકાદાની યોગ્ય નકલ જોવા માંગે છે?	ના.

૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ પણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	ના.
---	--	-----

=====

નિર્દેશક પ્રશાંત અરવિંદભાઈ શુક્લા દ્વારા પ્રિશા ઓવરસીઝ એન્ટરપ્રાઇઝ

પ્રાઇવેટ લિમિટેડ

વિરુદ્ધ

યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧, ૨, ૩, ૪ તરફથી: શ્રી મિહિર જોશી, પરિષ્ક વકીલ સાથે શ્રી એમ.ટી.એમ. હકીમ અને સાકિબ એસ. અંસારી (૭૧૫૨)

સામાવાળા નં. ૪, ૫, ૬, ૭ તરફથી: શ્રી પી. કે. જાની, અડિશનલ એડવોકેટ જનરલ સાથે શ્રી ઉત્કર્ષ શર્મા, અસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર (૧)

સામાવાળા નં. ૩ તરફથી: શ્રી નિરઝર એસ. દેસાઈ (૨૧૧૭)

સામાવાળા નં. ૧, ૨ તરફથી: નોટિસ ડાયરેક્ટ સર્વિસ(પ) દ્વારા બજી ગઈ છે

=====

કોરમ:માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી હર્ષા દેવાણી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ભાર્ગવ ડી. કારિયા

તારીખ-૦૧/૦૪/૨૦૧૯

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી હર્ષા દેવાણી દ્વારા)

૧ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ આ અરજી દ્વારા, અરજદારો નીચેની નોંધપાત્ર રાહત માંગે છે:—

“(એ) આ માનનીય અદાલત, કૃપા કરીને એવું માની શકે છે કે ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખની વિવાદિત સૂચના અને સંદેશાવ્યવહાર (જોડાણ એ થી સી) અત્યંત ગેરકાયદેસર, ગેરબંધારણીય અને અરજદારોના મૂળભૂત અધિકારોનું ઉલ્લંઘન કરે છે.

(બી) આ નામદાર કોર્ટ કૃપા કરીને પ્રતિવાદી નં.૬ કૃષિ, ખેડૂત કલ્યાણ અને સહકાર વિભાગના તા. ૧૪.૧૨.૨૦૧૮ ના જાહેરનામા ક્રમાંક: વી એચ ડી/122018/1847/પી-1 (એનેક્સર-એ), પ્રતિવાદી નં.૭ પશુપાલન નિયામકની કચેરી દ્વારા પ્રતિવાદી નં.૧ કસ્ટમ્સ કમિશનરને પાઠવેલ તા. ૧૪.૧૨.૨૦૧૮ નો પત્રવ્યવહાર (એનેક્સર-બી), પ્રતિવાદી નં.૫ ગૃહ વિભાગ દ્વારા પોલીસ સુપ્રિન્ટેન્ડન્ટ, કરછ (પશ્ચિમ), ગાંધીધામને પાઠવેલ તા. ૧૪.૧૨.૨૦૧૮ નો પત્રવ્યવહાર (એનેક્સર-સી) ૨૬ અને બાતલ ઠરાવવા મહેરબાની કરે.

(ડી) આ માનનીય અદાલત દીનદયાળ પોર્ટ ટ્રસ્ટના ટુના બંદર દ્વારા પશુધનની નિકાસની મંજૂરી આપવા માટે પ્રતિવાદી અધિકારીઓને નિર્દેશ આપી શકે છે, જેમ કે અગાઉ મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને આ માનનીય અદાલત દ્વારા વિશેષ નાગરિક અરજી નંબર ૧૭૪૩૩/૨૦૧૮ માં પસાર કરાયેલા ૩૦/૧૧/૨૦૧૮ ના આદેશ અને વિશેષ નાગરિક અરજી નંબર ૧૭૪૨૪/૨૦૧૮ માં પસાર કરાયેલા ૬/૧૨/૨૦૧૮ ના આદેશને અનુસરીને.

(એફ) આ માનનીય અદાલત કૃપા કરીને પ્રતિવાદી નંબર ૫-ગૃહ વિભાગને પોલીસ અધિક્ષક, કર્છ (પશ્ચિમ) ગાંધીધામ દ્વારા ખાતરી કરવા માટે નિર્દેશ આપી શકે છે કે, કહેવાતા પશુ અધિકાર કાર્યકર્તા અને પશુપાલન નિયામકના અધિકારીઓ દ્વારા પશુધનના પરિવહનકારોને હેરાન કરવામાં ન આવે.”

૨ આ અરજી નીચેની હકીકતોની પૃષ્ઠભૂમિમાં ઊભી થાય છે:—

૨.૧ અરજદારો અને અન્ય નિકાસકારો આ વ્યવસાયમાં રોકાયેલા છે અને આઝાદી પહેલાંથી જ તેઓ ટુના બંદર, તાલુકા અંજાર, જિલ્લા કર્છમાંથી નિયમિતપણે પશુધનની નિકાસ કરી રહ્યા છે.અરજદારો પરંપરાગત માર્ગો પર

દેશી હસ્તકલા (યાંત્રિક નૌકાવિહાર જહાજો) દ્વારા મધ્ય પૂર્વ એશિયાના દેશોમાં પશુધન એટલે કે બકરા અને ઘેટાંની નિકાસ કરે છે.આવી નિકાસ દીનદયાળ પોર્ટ ટ્રસ્ટ દ્વારા સંચાલિત ટુના બંદરમાંથી કરવામાં આવે છે.અરજદારોનો કેસ છે કે તેમણે વિદેશી વેપાર (વિકાસ અને નિયમન) અધિનિયમ, ૧૯૯૨ની જોગવાઈઓ હેઠળ વિદેશ વેપાર મહાનિદેશાલય પાસેથી જરૂરી આયાત નિકાસ સંહિતા (આઈ ઇ સી) મેળવી છે અને તેથી તેઓ પશુધનની નિકાસ માટે પાત્ર છે.અરજદારોના જણાવ્યા અનુસાર, ભારતના પશ્ચિમી દરિયાકાંઠેથી પશુધનની નિકાસ માટે ટુના બંદર એકમાત્ર બંદર છે અને તેનો ઉપયોગ આઝાદી પહેલા પણ મધ્ય પૂર્વ એશિયાના દેશોમાં પશુધનની નિકાસ માટે અને છેલ્લા ચાલીસ વર્ષથી નિયમિત અને અવિરત નિકાસ માટે થાય છે.ટુના બંદરની વિશિષ્ટતા એ છે કે, તે એક નાનું બંદર છે, જેમાં ઓછી પાણીના પ્રવાહ સાથે નાની ખાડી છે અને તેથી, અન્ય કોઈ મોટું અને ભારે જહાજ અને/અથવા જહાજ ત્યાં સફર કરી શકતું નથી અને તેથી, લાકડાના ચાંત્રીકૃત સઢવાળી જહાજો દ્વારા પશુધનની નિકાસ સિવાય, ટુના બંદર પર અન્ય કોઈ આયાત-નિકાસ ટ્રાફિક નથી.

૨.૨ ૬/૮/૨૦૧૮ ના પત્ર દ્વારા, કર્ણાટક જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ અને કલેક્ટરે ૬/૮/૨૦૧૮ પર નિકાસ કરવા માટે નિર્ધારિત માલ માટે પ્રાણીઓ પ્રત્યે ક્રૂરતા નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૬૦ હેઠળ કથિત ઉલ્લંઘનોનું નિરીક્ષણ કરવા અને અહેવાલ રજૂ કરવા માટે ત્રણ સભ્યોની સમિતિની રચના કરી હતી અને આગામી

આદેશો સુધી ટુના બંદર દ્વારા પશુધનની અવરજવર પર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો.અરજદારો અને અન્ય નિકાસકારોએ આ અદાલત સમક્ષ વિશેષ નાગરિક અરજી નંબર ૧૨૪૬૨/૨૦૧૮ તરીકે રિટ અરજી રજૂ કરીને ઉપરોક્ત આદેશને પડકાર્યો હતો.૧૮/૯/૨૦૧૮ ના આદેશ દ્વારા, આ અદાલતે કચ્છના કલેક્ટર અને જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૨/૮/૨૦૧૮ ના આદેશ પર સ્ટે મૂક્યો હતો અને વધુમાં અરજદારોને નિકાસ માટે જરૂરી નિયમો અને નિયમોનું પાલન કર્યા પછી પશુધનની નિકાસ કરવાની મંજૂરી આપી હતી.

૨.૩ ઉપરોક્ત આદેશને અનુસરીને, અરજદારો અને અન્ય નિકાસકારોએ તમામ જરૂરી જરૂરિયાતો અને ઔપચારિકતાઓ પૂર્ણ કરીને પશુધનની નિકાસ કરવા પગલાં લીધાં હતાં.૨૭/૯/૨૦૧૮ પર, અરજદારો અને અન્ય નિકાસકારોએ તેમના શિપિંગ બિલ દાખલ કર્યા હતા, જે પ્રતિવાદી કસ્ટમ સત્તાવાળાઓ દ્વારા કોઈપણ વાંધા વિના નિકાસ માટે સ્વીકારવામાં આવ્યા હતા.તેથી, અરજદારોએ દીનદયાળ પોર્ટ ટ્રસ્ટના ટ્રાફિક મેનેજરને પશુધનમાં પ્રવેશ કરવા માટે અરજી કરી હતી, પરંતુ તે સમયે દીનદયાળ પોર્ટ ટ્રસ્ટના ટ્રાફિક મેનેજરે પશુધનમાં પ્રવેશવાની મંજૂરી આપી ન હતી અને તેથી, લેટ એક્સપોર્ટ ઓર્ડર (એલ ઈ ઓ) જારી કરી શકાયો ન હતો અને પશુધનની નિકાસ કરી શકાતી ન હતી.

૨.૪ પશુધનમાં પ્રવેશની પરવાનગીના સતત અસ્વીકાર અને દીનદયાળ પોર્ટ ટ્રસ્ટના ટ્રાફિક મેનેજરને અરજદારો દ્વારા કરવામાં આવેલી વિવિધ રજૂઆતો પર વિચાર ન કરવાથી, ૨૯/૧૦/૨૦૧૮ પર, અરજદારોએ દીનદયાળ પોર્ટ ટ્રસ્ટના ટ્રાફિક મેનેજર સહિત પ્રતિવાદીઓ સામે વધુ આદેશો અને નિર્દેશો માટે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નંબર ૧૨૪૬૨/૨૦૧૮ માં સિવિલ એપ્લિકેશન નંબર ૨/૨૦૧૮ તરીકે અરજી કરી હતી.દીવાની અરજી દાખલ કરવાને ધ્યાનમાં રાખીને, દીનદયાળ પોર્ટ ટ્રસ્ટના ટ્રાફિક મેનેજરે અરજદારોની વિનંતી સ્વીકારી હતી અને તેના ૧૮/૯/૨૦૧૮ ના આદેશમાં આ અદાલતના નિર્દેશો અનુસાર પશુધનની નિકાસ કરવાની મંજૂરી આપી હતી.તદનુસાર ૨૭/૧૧/૨૦૧૮ તારીખના આદેશ દ્વારા, નાગરિક અરજીનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો.

૨.૫ દીનદયાળ પોર્ટ ટ્રસ્ટના ટ્રાફિક મેનેજરે પશુધનમાં પ્રવેશદ્વારની મંજૂરી આપ્યા પછી, ૧૩/૧૧/૨૦૧૮ પર, અરજદારોએ ઓલ્ડ ટુના પોર્ટના કસ્ટમ્સના અધીક્ષક સમક્ષ પશુધનની નિકાસ માટે શિપિંગ બિલ દાખલ કર્યું.અરજદારોએ ભારતીય રિઝર્વ બેંક દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ ઇન્વોઇસેસ અને ઇ. ડી. એફ. ફોર્મની નકલો, ખરીદી આદેશ, માન્ય પશુચિકિત્સા આરોગ્ય અને રસીકરણ પ્રમાણપત્ર, ધૂમાડો અને જંતુ નિયંત્રણ પ્રમાણપત્ર, ખરીદદારો સાથેના કરારની નકલ અને શિપિંગ બિલ સાથે શિપ માસ્ટરનું સોગંદનામું પણ રજૂ કર્યું હતું.જો કે, ૧૩/૧૧/૨૦૧૮ ના પત્ર દ્વારા, કસ્ટમ્સના બીજા પ્રતિવાદી

સુપ્રિટેન્ડન્ટે કેટલાક પ્રશ્નો ઉઠાવ્યા હતા અને અન્ય બાબતોની સાથે દસ્તાવેજો/સ્પષ્ટતા માંગી હતી.૧૪/૧૧/૨૦૧૮ પર, અરજદારોએ સ્પષ્ટ કર્યું અને ઉપરોક્ત પ્રશ્નો સમજાવ્યા અને કસ્ટમ્સ અધિકારીઓને પશુધનની નિકાસની મંજૂરી આપવા માટે વિગતવાર રજૂઆત પણ કરી કારણ કે અરજદારોએ પશુધનની નિકાસ માટેના તમામ નિયમો અને નિયમોનું પાલન કર્યું હતું.ત્યારબાદ, અરજદારોએ તમામ નિયમો અને નિયમોનું પાલન કર્યું હોવાથી અને તમામ જરૂરી દસ્તાવેજો રજૂ કર્યા હોવાથી, ત્રીજા પ્રતિવાદી, કસ્ટમ્સના સુપ્રિટેન્ડન્ટે પશુધનની નિકાસની મંજૂરી આપી, ખાસ કરીને, આ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા ૧૮/૯/૨૦૧૮ ના આદેશને ધ્યાનમાં રાખીને.

૨.૬ ત્યારબાદ, ૧૬/૧૧/૨૦૧૮ તારીખના પત્ર દ્વારા, કસ્ટમ્સના ત્રીજા પ્રતિવાદી સુપ્રિટેન્ડન્ટે જાણ કરી અરજદારો કે પશુધનની નિકાસના સંદર્ભમાં અમુક માર્ગદર્શિકાઓની લાગુતા કસ્ટમ્સ હાઉસ, કંડલા સાથે વિચારણા હેઠળ છે અને તેની વિચારણા કર્યા પછી, શિપિંગ બિલ પર વિચાર કરવામાં આવશે.નારાજ થતાં, અરજદારોએ આ અદાલત સમક્ષ વિશેષ નાગરિક અરજી નંબર ૧૭૪૨૪/૨૦૧૮ અને વિશેષ નાગરિક અરજી નંબર ૧૭૪૩૩/૨૦૧૮ તરીકે રિટ અરજીઓ દાખલ કરી હતી.ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત રિટ અરજીઓમાં અનુક્રમે ૩૦/૧૧/૨૦૧૮ અને ૬/૧૨/૨૦૧૮ તારીખના આદેશો પસાર થતાં, આ અદાલતે ત્રીજા પ્રતિવાદી કસ્ટમ્સના અધીક્ષક દ્વારા પસાર કરાયેલા

૧૬/૧૧/૨૦૧૮ તારીખના પત્રને રદ કર્યો અને રદ કર્યો ત્યારબાદ કસ્ટમ્સના અધિક્ષકે શિપિંગ બિલનું મૂલ્યાંકન કર્યું અને પશુધનની નિકાસની મંજૂરી આપી.અરજદારોનો કેસ છે કે કહેવાતા પશુ અધિકાર કાર્યકર્તાઓએ પશુધનની નિકાસમાં અવરોધ ઊભો કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હોવા છતાં, ત્યારબાદ ઘણી નિકાસ થઈ હતી.

૨.૭ ત્યારબાદ ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ ના રોજ ગુજરાતના મુખ્યમંત્રીએ એક પત્રકાર પરિષદને સંબોધતા જાહેરાત કરી હતી કે ગુજરાત રાજ્ય તાત્કાલિક અસરથી ટુના બંદરમાંથી પશુધનની નિકાસ પર પ્રતિબંધ મૂકશે અને તે જ દિવસે, એટલે કે ૧૪/૧૨/૨૦૧૮, કૃષિ, ખેડૂત કલ્યાણ અને સહકાર વિભાગે ગુજરાત આવશ્યક ચીજવસ્તુઓ અને પશુ (નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૨૦૦૫ (ત્યારબાદ "પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમ" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ની કલમ ૪ ની પેટા-કલમ (૧) ની કલમ (બી) દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને એક જાહેરનામું બહાર પાડ્યું હતું જેમાં કોઈપણ દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં બહારથી કોઈપણ પશુઓની અવરજવર પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો હતો.

૨.૮ તે જ દિવસે, ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ ના પત્ર દ્વારા, ગુજરાત રાજ્યના પશુપાલન નિયામકએ કસ્ટમ્સ કમિશનરને જાણ કરી હતી કે ગુજરાત સરકારે જીવંત પ્રાણીઓની આરોગ્ય તપાસ માટે પૂરી પાડવામાં આવતી સેવાઓ તાત્કાલિક

અસરથી પાછી ખેંચવાનો નિર્ણય લીધો છે કારણ કે તે તેમાં ઉલ્લેખિત પત્રોમાં નિર્ધારિત ધોરણો અનુસાર નથી.કે, તેઓ ભારત સરકારને વહેલી તકે કંદલા બંદરના ટુના ખાતે જરૂરી ક્વૉરેન્ટાઇન સુવિધા સ્થાપિત કરવા માટે પણ વિનંતી કરી રહ્યા છે.તેમણે વધુમાં કસ્ટમ્સ કમિશનરને વિનંતી કરી હતી કે, જ્યાં સુધી ભારત સરકારના પશુપાલન, ડેરી અને મત્સ્યોદ્યોગ વિભાગ દ્વારા પશુ સંસર્ગનિષેધ અને પ્રમાણપત્ર માટે ચોક્કસ સુવિધા સ્થાપિત કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી ગુજરાતના કંડલા બંદરના ટુનાથી જીવંત પ્રાણીઓની નિકાસને મંજૂરી ન આપવામાં આવે.

૨.૯ તે જ દિવસે, એટલે કે ૧૪/૧૨/૨૦૧૮, ગૃહ વિભાગના અવર સચિવે કર્ણ (પશ્ચિમ), ગાંધીધામના પોલીસ અધિક્ષકને એક સંદેશાવ્યવહાર સંબોધ્યો હતો, જેમાં તેમને વિવિધ સ્થળોએ તપાસ ચોકીઓ સ્થાપિત કરીને પ્રાણીઓ પ્રત્યે કૂરતા નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૬૦ અને પશુ પરિવહન નિયમો, ૧૯૭૮ની જોગવાઈઓનું કડક પાલન કરવાની માહિતી આપવામાં આવી હતી, જેનું સંચાલન પોલીસ અધિકારીઓ, કર્મચારીઓ, પશુપાલન વિભાગના પ્રતિનિધિઓ અને પશુ કલ્યાણ સંગઠનોના પ્રતિનિધિઓ દ્વારા કરવામાં આવશે અને તેઓ ચોવીસ કલાક તકેદારી રાખશે.

૨.૧૦ પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) (બી) હેઠળ જાહેરનામું બહાર પાડવાની પરિણામી અસર, પ્રમાણપત્ર સેવાઓ પાછી ખેંચવી અને કૂરતા નિવારણ અધિનિયમ અને પશુ પરિવહન નિયમો હેઠળ ચેક પોસ્ટની સ્થાપના, ટુના બંદર દ્વારા પશુધનની નિકાસને અટકાવવાનું છે, તેથી અરજદારોએ અહીં ઉપર નોંધાયેલી રાહત માટે વર્તમાન અરજી દાખલ કરી છે.

૩ અરજીના જવાબમાં, પ્રતિવાદી નંબર ૬ અને ૭ વતી ૨૨મી જાન્યુઆરી, ૨૦૧૮ના રોજ સોગંદનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું છે, જેમાં એવું અનુમાન કરવામાં આવ્યું છે કે કૃષિ, ખેડૂત કલ્યાણ અને સહકાર વિભાગ દ્વારા ગુજરાત આવશ્યક ચીજવસ્તુઓ અને પશુ (નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૨૦૦૫ હેઠળ તે અધિનિયમની કલમ ૪ની પેટા-કલમ (૧) ની કલમ (બી) દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાઓને ધ્યાનમાં રાખીને જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યું છે, જેમાં બહારથી કોઈપણ દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં પશુઓની અવરજવર પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો છે. વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે ગુજરાત રાજ્યના પશુપાલન નિયામક દ્વારા કસ્ટમ્સ કમિશનરને એક જ તારીખનો સંદેશાવ્યવહાર કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં તેમના ધ્યાન પર લાવવામાં આવ્યું હતું કે ગુજરાત સરકારે જીવંત પ્રાણીઓની આરોગ્ય તપાસ માટે પૂરી પાડવામાં આવતી સેવાઓ તાત્કાલિક અસરથી પાછી ખેંચી લીધી છે કારણ કે આ ક્વાયટ પશુપાલન, ડેરી, મત્સ્યોદ્યોગ વિભાગ, કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલય દ્વારા તારીખ ૧૦/૮/૨૦૧૮ અને ૪/૧૦/૨૦૧૮ તેમજ ભારતીય પશુ કલ્યાણ બોર્ડ દ્વારા

તારીખ ૧.૧૦.૨૦૧૮ ના સંદેશાવ્યવહાર અનુસાર સૂચવવામાં આવેલા ધોરણો અનુસાર હાથ ધરી શકાતી નથી. આવી શરતો કે જેનું પૂર્વવર્તી તરીકે પાલન કરવું જરૂરી છે.વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે ગૃહ વિભાગના અવર સચિવ દ્વારા પોલીસ અધિક્ષક, કચ્છ (પશ્ચિમ), ગાંધીધામને એક સંદેશાવ્યવહાર કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે અધીક્ષક દ્વારા ખાતરી કરવામાં આવે કે નિયમો અને નિયમોનું યોગ્ય રીતે પાલન કરવામાં આવે અને તે હેતુ માટે ચેક પોસ્ટ પણ બનાવવી આવશ્યક છે અને ઉપરોક્ત ચેક પોસ્ટે ખાતરી કરવી આવશ્યક છે કે પ્રાણીઓની કોઈપણ હિલચાલના હેતુ માટે તમામ દસ્તાવેજો અને અન્ય જરૂરિયાતો અમલમાં છે.

૩.૧ વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદારોએ દલીલ કરી છે કે જ્યાં સુધી જીવંત પ્રાણીઓના ક્વૉરેન્ટાઈનના મુદ્દાની વાત છે, તે નિકાસના દેશ તરીકે ફરજિયાત નથી, એટલે કે, યુ. એ. ઈ. કોઈપણ ક્વૉરેન્ટાઈન પ્રમાણપત્રને ફરજિયાત કરતું નથી કારણ કે તેઓ પોતે તે જ કરે છે અને એવી દલીલ પણ કરવામાં આવી છે કે જ્યાં સુધી ક્વૉરેન્ટાઈન પ્રમાણપત્રની વાત છે, તે ફક્ત સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ એક્સાઈઝ એન્ડ કસ્ટમ્સ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા પરિપત્ર ૨/૩/૨૦૦૭ મુજબ જીવંત પ્રાણીઓની આયાત માટે ફરજિયાત છે, અને જો સૂચનાઓ અને સંચાર જોડાણ એ, બી અને સી ને સંચાલિત કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે, તો તે પ્રવૃત્તિમાં સામેલ લોકોના હિતને પ્રતિકૂળ અસર

કરશે. વિદેશી વેપાર (વિકાસ અને નિયમન) અધિનિયમ, ૧૯૯૨ અને વિદેશી વેપાર નીતિ, ૨૦૧૫-૨૦૨૦ ની જોગવાઈઓ હેઠળ મુક્તપણે નિકાસ કરી શકાય તેવા જીવંત પ્રાણીઓ એટલે કે ઘેટાં અને બકરાની નિકાસ.

૩.૨ એવું કહેવામાં આવે છે કે જ્યાં સુધી વિવાદિત સૂચના (પરિશિષ્ટ-એ) નો સંબંધ છે, વિભાગ હંમેશા કોઈ ચોક્કસ વિસ્તારને દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તાર જાહેર કરવાના નિષ્કર્ષ પર પહોંચવા માટે વ્યાપક કવાયત હાથ ધરે છે અને ઉપરોક્ત કવાયત હાથ ધરવામાં આવે છે અને સરકારે વરસાદની ઉણપ, જમીન અને સપાટી પરના પાણીની ઉપલબ્ધતામાં ઘટાડો, પાકની નબળી સ્થિતિ અને રિમોટ સેલિંગ અને સામાજિક આર્થિક પરિમાણો વગેરે સંબંધિત પરિમાણો જેવી પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લીધી છે જેથી આ સ્થિતિથી અસરગ્રસ્ત વિસ્તારમાં સંભવિત કટોકટીની પરિસ્થિતિની તપાસ નમૂના ક્ષેત્ર ચકાસણી દ્વારા અને સંબંધિત કલેક્ટર પાસેથી ઉપલબ્ધ અહેવાલના આધારે કરી શકાય. જિલ્લાઓએ રાજ્યના આ વિસ્તારોમાં ગંભીર/મધ્યમ પ્રકૃતિનો દુષ્કાળ જાહેર કરવાનો નિર્ણય લીધો છે.આ જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યું છે કારણ કે કોઈ પણ દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં પશુઓની અવરજવરને નિયંત્રિત કરવી જરૂરી અને અનુકૂળ હતી કારણ કે આવા દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં પશુઓ ઘાસચારાની ઓછી ઉપલબ્ધતાને કારણે જોખમમાં છે અને પશુઓ ચેપી રોગોનું જોખમ બની ગયા છે.

૩.૩ વધુમાં એવું માનવામાં આવે છે કે જ્યાં સુધી કસ્ટમ્સ કમિશનરને સંબોધવામાં આવેલા સંદેશાવ્યવહારનો સંબંધ છે, તે પશુપાલન, ડેરી, મત્સ્યોદ્યોગ વિભાગ અને કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલયના દિનાંક ૧૦/૯/૨૦૧૮ અને ૪/૧૦/૨૦૧૮ ના સંદેશાવ્યવહાર તેમજ ભારતીય પશુ કલ્યાણ બોર્ડના તારીખ ૧/૧૦/૨૦૧૮ ના સંદેશાવ્યવહારને અનુસરીને પણ કરવામાં આવ્યો છે, જે પશુધનના પરિવહન માટેના નિયમો અને નિયમોની હાલની જોગવાઈઓ, યોગ્ય/નિયુક્ત અધિકારીઓ દ્વારા યોગ્ય તબીબી તપાસ પ્રમાણપત્ર, સંસર્ગનિષેધ પ્રક્રિયા અને પશુધનની નિકાસ માટે પ્રમાણપત્ર અને પશુધનની રોકથામ માટે જીવંત પ્રાણીઓની નિકાસને મંજૂરી આપવા માટેની પૂર્વવર્તી શરત સૂચવે છે. તે જ માટે પ્રાણીઓ પ્રત્યે કૂરતા.વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે જીવંત પ્રાણીઓની નિકાસ કરતા પહેલા યોગ્ય નિયુક્ત અધિકારી પાસેથી પશુ આરોગ્ય માટે પશુચિકિત્સા પ્રમાણપત્ર ફરજિયાત છે.એનિમલ ક્વૉરેન્ટાઈન એન્ડ સર્ટિફિકેશન સર્વિસીસ (એ ક્યુ સી એસ) ના હેતુ માટેની જરૂરિયાત પણ ફરજિયાત છે અને આ સરકાર દ્વારા ભારતમાંથી અન્ય દેશોમાં નિકાસ કરવામાં આવતા પશુધન અને પશુધન ઉત્પાદનો માટે આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રાણી સંગ્રહાલય સેનિટરી કોડમાં સૂચવવામાં આવેલી આરોગ્ય જરૂરિયાતોને અનુરૂપ આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે સ્વીકૃત પ્રમાણપત્ર સેવાઓની જોગવાઈની કલ્પના કરવામાં આવી છે.વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે આમ, તેમાં માત્ર

કર્પોરેન્ટાઈનનો સમાવેશ થતો નથી જે એક મુદ્દા તરીકે ઉઠાવવામાં આવે છે.જો એવું હોત કે માત્ર કર્પોરેન્ટાઈન પાસાને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યું હોત, તો જીવંત પ્રાણીઓને યુ. એ. ઈ. માં નિકાસ કરવાની અરજદારોની દલીલમાં કોઈ પણ પદાર્થ હોત, જો કે, આરોગ્ય તપાસ પણ, જે અન્યથા જરૂરી છે.વધુમાં એવું માનવામાં આવે છે કે જીવંત પ્રાણીઓની નિકાસ માટે ઉપરોક્ત સંદેશાવ્યવહારમાં સૂચવવામાં આવેલી નિર્દિષ્ટ અને જરૂરી સુવિધાઓ પશુ સંસર્ગનિષેધ અને પ્રમાણપત્ર સેવાઓ માટે ટુના-કંડલા બંદર અથવા ગુજરાત રાજ્યમાં ક્યાંય પણ ઉપલબ્ધ ન હોવાથી, ગુજરાત સરકારે તાત્કાલિક અસરથી આરોગ્ય તપાસ માટે પૂરી પાડવામાં આવતી સેવાઓ પાછી ખેંચવાનો નિર્ણય લીધો છે.

૩.૪ વધુમાં એવું માનવામાં આવે છે કે કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલય દ્વારા તેના પશુપાલન, ડેરી, મત્સ્યોદ્યોગ (વેપાર એકમ) દિલ્હી વિભાગ દ્વારા પશુપાલન વિભાગને સંબોધવામાં આવેલા ૧૦/૯/૨૦૧૮ ના સંદેશાવ્યવહારના સંદર્ભમાં, જીવંત પ્રાણીઓની નિકાસના હેતુ માટે આઠ જરૂરિયાતો પૂરી કરવી જરૂરી છે જેમાં આંતરરાષ્ટ્રીય માર્ગદર્શિકા ધોરણો ઓ આઈ ઈ (ઓફિસ ઇન્ટરનેશનલ ડેસ એપિઝુટીઝ, પેરિસ) નો સમાવેશ થાય છે અને સૌથી અગત્યનું ઉપરોક્ત સંદેશાવ્યવહારમાં સીરીયલ નંબર ૬ પર, યોગ્ય નિયુક્ત અધિકારીઓ દ્વારા યોગ્ય તબીબી તપાસ પ્રમાણપત્ર પ્રકાશિત કરવામાં આવે છે.ઓ. આઈ. ઈ. પ્રતિનિધિઓની વિશ્વ સભા દ્વારા ટેરેસ્ટ્રીયલ એનિમલ

હેલ્થ કોડને ઔપચારિક રીતે અપનાવવામાં આવ્યો છે, જે આંતરરાષ્ટ્રીય સંગઠન માટે નિર્ણય લેતી સર્વોચ્ચ સંસ્થા છે.પ્રાણીઓમાં ચેપી અને ચેપી રોગોનું નિવારણ અને નિયંત્રણ અધિનિયમ, ૨૦૦૯, તેની પ્રસ્તાવનામાં સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે ભારત ઓફિસ ઇન્ટરનેશનલ ડેસ એપિઝુટીઝ, પેરિસના સભ્ય દેશોમાંનું એક છે અને તેથી, ભારત તરફથી નિર્ધારિત જરૂરી ધોરણોનું પાલન કરવું ફરજિયાત છે અને નિરીક્ષણના સંદર્ભમાં સક્ષમ અધિકૃત અધિકારીઓ દ્વારા પ્રમાણપત્ર જારી કરવું જરૂરી છે.જ્યાં સુધી સક્ષમ અધિકારીની વાત છે, તે ઓ આઈ ઈ કોડ અનુસાર સત્તાવાર પશુચિકિત્સકો હશે, જેમને પશુ સંસર્ગનિષેધ અને પ્રમાણપત્ર સેવાઓ પશુચિકિત્સકો તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.એવું પણ માનવામાં આવે છે કે જ્યાં સુધી ભારતમાં ક્વોરેન્ટાઈન સ્ટેશનોની વાત છે, ત્યાં નવી દિલ્લી, મુંબઈ, કોલકાતા, ચેન્નાઈ, હૈદરાબાદ, બેંગ્લોર ખાતે આવા છ સ્ટેશનો છે, ઓ આઈ ઈ કોડ અનુસાર આવા પશુચિકિત્સકો છ કેન્દ્રો પર ઉપલબ્ધ છે અને તેથી, ભલે તે ક્વોરેન્ટાઈન હોય અથવા કોડ અનુસાર પ્રમાણપત્ર હોય, તે માત્ર એવા નિયુક્ત પશુચિકિત્સકો છે જેમને આવા પશુચિકિત્સકોનું પ્રમાણપત્ર જારી કરવાનો અધિકાર છે અને કેન્દ્ર સરકાર હેઠળ, એટલે કે પશુપાલન, ડેરી, મત્સ્યોદ્યોગ વિભાગ અને તેથી, કસ્ટમ્સ કમિશનરને ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખનો સંદેશાવ્યવહાર જારી કરવામાં આવ્યો છે જેમાં ૧૦/૯/૨૦૧૮,૪/૧૦/૨૦૧૮ અને ૧/૧૦/૨૦૧૮ તારીખના સંદેશાવ્યવહારને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રમાણપત્ર જારી કરવા માટે યોગ્ય/નિયુક્ત

અધિકારી દ્વારા નિર્દિષ્ટ અને જરૂરી સુવિધાઓનો અભાવ પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યો છે.એવું પણ જાણવા મળ્યું છે કે રાજ્ય સરકાર દ્વારા તેના પશુપાલન વિભાગ દ્વારા વિવિધ સંદેશાવ્યવહાર કરવામાં આવ્યા છે, જેમાં ભારત સરકારના પશુપાલન, ડેરી અને મત્સ્યોદ્યોગ વિભાગની દેખરેખ હેઠળ ઉપરોક્ત બંદર પર પશુચિકિત્સા પ્રમાણપત્ર અને સંસર્ગનિષેધ પ્રક્રિયાના હેતુ માટે સ્પષ્ટતા અને માર્ગદર્શિકા માંગવામાં આવી છે.જો કે, ભારત સરકાર દ્વારા આવા સંદેશાવ્યવહારનો જવાબ આપવામાં આવ્યો નથી અને તેથી, આખરે ઓ આઈ ઈ માર્ગદર્શિકા અને ધોરણોનું પાલન કરવામાં આવતું ન હોવાથી, ગુજરાત સરકારે આવા પ્રમાણપત્રને પાછું ખેંચી લીધું છે.

૩.૫ જ્યાં સુધી પોલીસ અધિક્ષકને સંબોધવામાં આવેલા સંદેશાવ્યવહારની વાત છે, ત્યાં સુધી એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે તે માત્ર એ સુનિશ્ચિત કરવાના હેતુથી છે કે પ્રાણીઓના પરિવહનમાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા ન થાય, જેથી પ્રાણીઓ પ્રત્યે ક્રૂરતા નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૬૦ અનુસાર પ્રાણીઓ પ્રત્યે કોઈ ક્રૂરતા ન થાય, ખાસ કરીને તેની કલમ ૩૨ જે શોધ અને જમીનો અધિકાર આપે છે અને તેથી, ઉપરોક્ત સંદેશાવ્યવહારને પણ કાયદાની વિરુદ્ધ ગણાવી શકાય નહીં કારણ કે સત્તાઓ ઉપરોક્ત અધિનિયમ હેઠળ નિર્હિત છે. રિલાયન્સને **એનિમલ વેલ્ફેર બોર્ડ ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ એ. નાગરાજ,** (૨૦૧૪) ૭ એસસીસી ૫૪૭ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર પણ મૂકવામાં આવ્યું છે.

જ સોગંદનામા-ઈન-રિપ્લાયના જવાબમાં, અરજદારોએ એક પ્રત્યુત્તર દાખલ કર્યો છે, જેમાં એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે પ્રાણીઓના આરોગ્ય પ્રમાણપત્રો/મુસાફરી માટે યોગ્ય પ્રમાણપત્રો પ્રાણીઓ પ્રત્યે ફૂરતા નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૬૦ હેઠળ અને ભારતીય પશુ ચિકિત્સા પરિષદ અધિનિયમ, ૧૯૮૪ની કલમ ૩૦ (સી) હેઠળ ઘડવામાં આવેલા પ્રાણીઓના પરિવહન નિયમો, ૧૯૭૮ના નિયમ ૨ (એ) અને નિયમ ૬૫ (એ) હેઠળ જારી કરવામાં આવે છે. વધુમાં, તે જ માર્ગ અથવા ટ્રેન દ્વારા પશુધનના પરિવહન માટે જારી કરવામાં આવે છે અને તેથી, યાંત્રિક નૌકાવિહાર જહાજો દ્વારા અન્ય દેશમાં પશુધનની નિકાસના તાત્કાલિક કિસ્સામાં તે બિલકુલ સુસંગત નથી પરંતુ તે માત્ર ટુના બંદર સુધી પશુધનના પરિવહન માટે જ સુસંગત હશે. વધુમાં તે નોંધની બાબત છે કે ટુના બંદર પર પશુધનનું પરિવહન કરતી વખતે અરજદારો અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા ઉપરોક્ત કાયદાના ઉલ્લંઘનની એક પણ ઘટના બની નથી. વધુમાં એવું માનવામાં આવે છે કે ટુના બંદર દ્વારા પશુધનની નિકાસ પર પ્રતિબંધ મૂકવાની માંગ કરવામાં આવી છે, કારણ કે ગુજરાત રાજ્યમાં ક્વૉરેન્ટાઈન સુવિધા ઉપલબ્ધ નથી, તેમ છતાં નિકાસ પહેલાં પશુધનનું ક્વૉરેન્ટાઈન ન તો ફરજિયાત છે અને ન તો સુસંગત છે અને માત્ર સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ એક્સાઈઝ એન્ડ કસ્ટમ્સ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા પરિપત્ર નંબર ૧૩/૨૦૦૭-સી યુ એસ તારીખ ૨/૩/૨૦૦૭ દ્વારા ફરજિયાત પશુધનની

આયાત માટે જરૂરી છે. વધુમાં, જ્યાં સુધી વર્તમાન કેસનો સંબંધ છે, આયાત કરનાર દેશ એટલે કે યુ. એ. ઈ. નિકાસ કેન્દ્ર પર કોઈ ક્વોરેન્ટાઈન પ્રમાણપત્ર ફરજિયાત કરતું નથી, પરંતુ પશુધનનું નિરીક્ષણ અને ક્વોરેન્ટાઈન અહીં કરવામાં આવે છે. ગંતવ્ય દેશ, એટલે કે, યુ. એ. ઈ. આયાત બિંદુ પર તેના પોતાના કાયદા અનુસાર તેની પોતાની સત્તા દ્વારા. આ એ હકીકત પરથી પણ સ્પષ્ટ થાય છે કે અરજદારોના માલસામાનને છેલ્લા ચાલીસ વર્ષથી મંજૂરી આપવામાં આવી છે, અને આ અદાલત દ્વારા ૬/૧૨/૨૦૧૮ તારીખના આદેશ પસાર થયા પછી પણ. વધુમાં, આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, દુબઈ મ્યુનિસિપાલિટી, જાહેર આરોગ્ય વિભાગ, પશુચિકિત્સા સેવા વિભાગ, આયાતકારોને માલ છોડતા પહેલા તેમના કાયદા અનુસાર પશુધન અને ક્વોરેન્ટાઈનની તપાસ કરે છે. વધુમાં એવું માનવામાં આવે છે કે યુ. એ. ઈ. દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ આયાત પરમિટ અનુસાર, પશુધન, એટલે કે ઘેટાં અને બકરાની આયાત માટે કોઈ શરત નક્કી કરવામાં આવી નથી; જ્યારે કે બિલાડી અને કૂતરા જેવા પાલતુ પ્રાણીઓની આયાત માટે, આયાત પરમિટમાં સંસર્ગનિષેધ અને રસીકરણ સહિતની સંખ્યાબંધ શરતોનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, જે સ્પષ્ટપણે અને સ્પષ્ટ રીતે સ્થાપિત કરે છે કે વિદેશી વેપાર (વિકાસ અને નિયમન) અધિનિયમ, ૧૯૯૨, વિદેશી વેપાર નીતિ ૨૦૧૫-૨૦૨૦ અને નિકાસ નીતિ ૨૦૧૮ અનુસાર પશુધન મુક્તપણે નિકાસ કરી શકાય છે અને પશુધન કોઈપણ શરતો વિના યુ. એ. ઈ. માં મુક્તપણે આયાત કરી શકાય છે.

૪.૧ વધુમાં એવું માનવામાં આવે છે કે આયાત અને નિકાસના મુખ્ય નિયંત્રક દ્વારા આયાત અને નિકાસ (નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૪૭ની જોગવાઈઓ હેઠળ આયાત અને નિકાસ નીતિમાં "નિકાસ વેપાર નિયંત્રણ" હેઠળ ૧૯/૯/૧૯૮૩ અને ૧૯/૭/૧૯૮૫ તારીખની સૂચનાઓ બહાર પાડવામાં આવી હતી.આ કાયદો ૧૯૯૨માં વિદેશી વેપાર (વિકાસ અને નિયમન) અધિનિયમ, ૧૯૯૨ દ્વારા રદ કરવામાં આવ્યો હતો.વધુમાં, "નિકાસ વેપાર નિયંત્રણ" ને નિકાસ આયાત (એક્ઝિમ) નીતિ સાથે બદલવામાં આવ્યું હતું, જેને હવે "વિદેશી વેપાર નીતિ" કહેવામાં આવે છે અને તેમાં સમયાંતરે સુધારો કરવામાં આવે છે, અને આવી સુધારેલી નીતિઓ દર પાંચ વર્ષના અંતરાલ પર સૂચિત કરવામાં આવે છે.હાલમાં વિદેશી વેપાર નીતિ ૨૦૧૫-૨૦૨૦ અમલમાં છે, જ્યારે નવીનતમ નિકાસ નીતિ ૨૦૧૮ને ૩૧/૧/૨૦૧૮ પર સૂચિત કરવામાં આવી છે અને તેનું પાલન કરવું જરૂરી છે.અરજદારોનો કેસ છે કે હવે રદ કરાયેલ આયાત અને નિકાસ (નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૪૭ની જોગવાઈઓ હેઠળ આયાત અને નિકાસ નીતિમાં "નિકાસ વેપાર નિયંત્રણ" હેઠળ ૧૯/૯/૧૯૮૩ અને ૧૯/૭/૧૯૮૫ તારીખની સૂચનાઓ અપ્રચલિત, બિનજરૂરી અને વર્તમાન વિદેશી વેપાર (વિકાસ અને નિયમન) અધિનિયમ, ૨૦૧૫-૨૦૨૦ ની વિદેશી વેપાર નીતિ, નિકાસ નીતિ ૨૦૧૮ સાથે અસંગત છે અને તેમાં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ તમામ સુસંગત નથી અને તેમાં કોઈ પરિણામ નથી.

જ.૨ વધુમાં એવું માનવામાં આવે છે કે પાંચમા પ્રતિવાદી ગૃહ વિભાગે કચ્છ (પશ્ચિમ), ગાંધીધામના પોલીસ અધિક્ષકને નિર્દેશ આપ્યો છે કે તેઓ પશુ અધિકાર કાર્યકર્તાઓ અને પશુપાલન નિયામકના અધિકારીઓને પશુધનનું પરિવહન કરતા વાહનની તપાસ કરવા માટે સક્ષમ બનાવવા અને સુવિધા આપવા માટે ચેક પોઇન્ટ સ્થાપિત કરે.અરજદારોના જણાવ્યા અનુસાર, કાયદાની કોઈ સત્તા વિના વાહનોની તપાસ કરવાના કહેવાતા પ્રાણી અધિકાર કાર્યકર્તાઓના બળજબરીપૂર્વકના અને ગેરકાયદેસર કૃત્યોને આદેશ આપવામાં આવી રહ્યો છે અને તેને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવી રહ્યું છે.આ સંદેશાવ્યવહારનો હેતુ લોકોમાં કાયદાના શાસનની અવગણના અને લિંગ મોબ માનસિકતાને પ્રોત્સાહન આપવાનો પણ છે.અરજદારોનો કેસ એ પણ છે કે ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખનો સંદેશાવ્યવહાર ફક્ત પોલીસ અધિક્ષક, કચ્છ (પશ્ચિમ), ગાંધીધામને જારી કરવામાં આવ્યો છે, જે ફરીથી સ્પષ્ટ કરે છે કે ઉપરોક્ત સંદેશાવ્યવહારનો એકમાત્ર હેતુ અને હેતુ તુના બંદર દ્વારા પશુધનની નિકાસ પર પ્રતિબંધ મૂકવાનો અને ગેરકાયદેસર રીતે તુના બંદર પર પશુધનનું પરિવહન કરતા વાહનોને અટકાવવાનો છે.

જ.૩ વધુમાં એવું માનવામાં આવે છે કે ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખે વિવાદિત સૂચનાઓ અને સંદેશાવ્યવહાર જારી કરવાનું એકમાત્ર કારણ તુના બંદર દ્વારા

પશુધનની નિકાસ પર પ્રતિબંધ મૂકવાનો અને તેને અટકાવવાનો છે, જે અન્યથા વિદેશી વેપાર (વિકાસ અને નિયમન) અધિનિયમ, ૨૦૧૫-૨૦૨૦ ની વિદેશી વેપાર નીતિ અને નિકાસ નીતિ/૨૦૧૮ મુજબ કાયદેસર રીતે સ્વીકાર્ય છે.

૫. પ્રતિવાદી નંબર ૨ અને ૩ વતી એફિડેવિટ-ઇન-રિપ્લાય પણ દાખલ કરવામાં આવ્યું છે, જેમાં એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે અન્ય બાબતોની સાથે સાથે તેમને જાણ કરવામાં આવી છે કે ગુજરાત સરકારે નિકાસ કરવા માટે પ્રાણીઓની આરોગ્ય તપાસની સુવિધા પાછી ખેંચવાનો નિર્ણય લીધો છે અને પ્રતિવાદી નંબર ૭ દ્વારા વિનંતી કરવામાં આવી છે કે જ્યાં સુધી ભારત સરકારના પશુપાલન, ડેરી અને મત્સ્યોદ્યોગ વિભાગ દ્વારા પશુ સંસર્ગનિષેધ અને પ્રમાણપત્રની ચોક્કસ સુવિધા સ્થાપિત ન થાય ત્યાં સુધી ટુના, કંડલા બંદરમાંથી જીવંત પ્રાણીઓની નિકાસને મંજૂરી ન આપવામાં આવે.તે પછી ઉપરોક્ત પ્રતિવાદીઓ સમક્ષ કોઈ શિપિંગ બિલ રજૂ કરવામાં આવ્યું નથી અને તે દરમિયાન, ઉપરોક્ત પ્રતિવાદીઓએ એનિમલ ક્વૉરેન્ટાઇન એન્ડ સર્ટિફિકેશન સર્વિસીસ, મુંબઈના પ્રાદેશિક અધિકારી સમક્ષ પણ આ મુદ્દો ઉઠાવ્યો છે.વધુમાં એવું માનવામાં આવે છે કે ૧૯/૯/૧૯૮૩ અને ૧૯/૭/૧૯૮૫ ની જાહેર સૂચનાઓ નિકાસ કરતા પહેલા ઘેટાંને અલગ રાખવા ફરજિયાત બનાવે છે.એવું લાગે છે કે પર્યાપ્ત સુવિધાઓના અભાવે, પ્રતિવાદી નંબર ૭એ ટુના ખાતે આરોગ્ય તપાસ અને ક્વૉરેન્ટાઇન સુવિધાઓ પાછી ખેંચી લીધી છે.૧૯/૯/૧૯૮૩ ની

જાહેર સૂચનાને ધ્યાનમાં રાખીને, ઘેટાંની નિકાસને ક્વૉરેન્ટાઇન વિના ત્યારે જ મંજૂરી આપી શકાય છે જ્યારે વિદેશી ખરીદદારો ખાસ કરીને ક્વૉરેન્ટાઇન ઔપચારિકતાઓ વિના નિકાસ માટે કરાર કરે અને નિકાસકારો લાઇસન્સિંગ ઓથોરિટીને આ અસર માટે કરાર (મૂળમાં) રજૂ કરે. વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે ભૂતકાળમાં નિકાસ માલસામાનને તુના બંદર પર અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા અંજારના સ્થાનિક પશુચિકિત્સા અધિકારી દ્વારા જારી કરવામાં આવેલા આરોગ્ય/સંસર્ગનિષેધ પ્રમાણપત્રોના આધારે મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને તેથી, ભૂતકાળની માલસામાનની મંજૂરીની સરખામણી વર્તમાન પરિસ્થિતિ સાથે કરી શકાતી નથી જ્યારે પ્રતિવાદી નંબર ૭એ પર્યાપ્ત સુવિધાઓના અભાવે સંસર્ગનિષેધ અને આરોગ્ય તપાસ સેવાઓ પાછી ખેંચી લીધી હોય.

૬. પ્રતિવાદી નંબર ૬ વતી એક વધારાનું સોગંદનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું છે, જેમાં બ્યુરો ઓફ ઇન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ્સ ફોર ટ્રાન્સપોર્ટ ઓફ લાઇવસ્ટોક દ્વારા "ટ્રાન્સપોર્ટ ઓફ લાઇવસ્ટોક કોડ ઓફ પ્રેક્ટિસ ૨૦૦૭" તરીકે ઓળખાતી માર્ગદર્શિકાની એક નકલ, કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા પ્રિવેન્શન ઓફ કુએલ્ટી ટુ એનિમલ એક્ટ, ૧૯૬૦ની કલમ ૩૮ (૨) (એચ) હેઠળ ઘડવામાં આવેલા ટ્રાન્સપોર્ટ ઓફ એનિમલ રૂલ્સ, ૧૯૭૮ની એક નકલ, પ્રિવેન્શન ઓફ કુએલ્ટી ટુ એનિમલ એક્ટ, ૧૯૬૦ની એક નકલ, એનિમલ વેલ્ફેર બોર્ડ વિરુદ્ધ એ. નાગરાજા (સુપ્રા) ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયની એક નકલ અને સંબંધિત

માર્ગદર્શિકાની એક નકલ દાખલ કરવામાં આવી છે. ઓ આઈ ઈ દ્વારા પ્રમાણપત્ર રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવ્યું છે.એવું માનવામાં આવે છે કે જો આયાતકાર દેશ આવા પશુ સંસર્ગનિષેધ પ્રમાણપત્રનો આગ્રહ રાખતો નથી, તો પણ ભારત ઓ આઈ ઈ પર હસ્તાક્ષર કરનાર હોવાથી, રાજ્ય સરકાર અને સત્તાવાળાઓ માટે તેનું પાલન કરવું ફરજિયાત છે.એટલે કે, ભારત વિશ્વ વેપાર સંગઠન (ડબલ્યુટીઓ) માટે હસ્તાક્ષરકર્તા છે અને તેથી, ભારતીય નિકાસકારો/આયાતકારો દ્વારા બિન-પાલન સેનિટરી અને ફાયટો-સેનિટરી પગલાં માટે બહાર પાડવામાં આવેલી ૧૮/૨૦૧૮ની ટ્રેડ નોટિસ નંબરના ફક્ત નંબર ૨માં જણાવેલા પગલાંથી બંધાયેલો છે.વધુમાં એવું માનવામાં આવે છે કે ભારત સરકારે પશુ સંસર્ગનિષેધ અને પ્રમાણપત્ર સેવાઓ માટે નિર્દેશો જારી કર્યા છે.રાજ્ય સરકાર ૨૦૧૪ થી કેન્દ્ર સરકારને પશુ સંસર્ગનિષેધ પ્રમાણપત્ર સેવાઓ હાથ ધરવા માટે સુવિધાઓ બનાવવા માટે વિનંતી કરી રહી છે અને આવી પ્રમાણપત્ર સેવાઓમાં જવાની અસમર્થતા પણ વ્યક્ત કરી છે.ટેરેસ્ટ્રીયલ એનિમલ હેલ્થ કોડના પ્રકરણ ૭.૨,૭.૩ અને ૭.૪ ની નકલ પણ રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવી છે.

૬.૧ વધુમાં એવું માનવામાં આવે છે કે વિશેષ નાગરિક અરજી નંબર ૧૨૪૬૨/૨૦૧૮, વિશેષ નાગરિક અરજી નંબર ૧૭૪૨૪/૨૦૧૮ અને વિશેષ નાગરિક અરજી નંબર ૧૭૪૩૩/૨૦૧૮ માં કેટલાક આદેશો અને ચુકાદાઓ પર

અરજદારો દ્વારા મૂકવામાં આવેલી નિર્ભરતા અરજદારોના કેસમાં મદદ કરશે નહીં કારણ કે પશુપાલન વિભાગ અને પશુપાલન નિયામક, ગુજરાત ઉપરોક્ત કાર્યવાહીમાં પક્ષકાર ન હતા અને તેમાંથી કોઈ પણ કાર્યવાહીમાં, સૂચનાઓ અને સંદેશાવ્યવહારને પડકારવામાં આવ્યા નથી.

૭ શ્રી મિહિર જોશી, વરિષ્ઠ વકીલ, શ્રી એમ. ટી. એમ. હકીમ અને શ્રી સાકિબ અન્સારી સાથે વિદ્વાન વકીલ, અરજદારો વતી વિદ્વાન વકીલોએ રજૂઆત કરી હતી કે રાજ્ય દ્વારા ટુના બંદરમાંથી જીવંત પ્રાણીઓની નિકાસને રોકવા માટે સતત પ્રયાસો કરવામાં આવ્યા છે, અને અંતે, નિકાસને અવરોધિત કરવાના હેતુથી ત્રણ વિવાદિત સૂચનાઓ/સંદેશાવ્યવહાર જારી કરવામાં આવ્યા છે.

૭.૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે પશુધનની નિકાસ મફત છે અને તેના પર કોઈ પ્રતિબંધ નથી, તેમ છતાં પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) (બી) હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલ વિવાદિત જાહેરનામાની આડમાં પશુધનની અવરજવર પર પ્રતિબંધ છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે બંદર પર જે નિકાસ કરવામાં આવે છે તેના પર નિયંત્રણ રાખવાની સત્તા રાજ્ય પાસે નથી અને પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમ હેઠળનો આદેશ જે રાજ્યમાં પશુઓને આવતા અટકાવે છે, તે પશુધનને બંદરમાં આવતા અટકાવી શકે નહીં. વિદ્વાન વકીલના જણાવ્યા અનુસાર, કોઈ પણ સંજોગોમાં, વિવાદિત જાહેરનામામાં દુષ્કાળગ્રસ્ત

વિસ્તારમાંથી પશુઓની અવરજવરને આવરી લેવામાં આવશે નહીં અને આંતર-રાજ્ય અથવા રાજ્યની અંદરની અવરજવરને નિયંત્રિત કરી શકાશે નહીં. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વિવાદિત જાહેરનામાના દાયરામાં આવવા માટે, પશુઓ દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં અંતિમ બિંદુ તરીકે આવતા હોવા જોઈએ, જ્યારે અરજદારોના કિસ્સામાં, પશુઓએ માત્ર તેમાંથી પસાર થવું જરૂરી છે અને તેથી, રાજ્ય નિકાસ રોકવા માટે વિવાદિત જાહેરનામા પર આધાર રાખી શકે નહીં. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની અધિસૂચનામાં નિકાસને રોકવા માટે કોઈ અરજી હોઈ શકે નહીં કારણ કે તે વધારાના પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્ર આપવા સમાન હશે.

૭.૨ એવું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે ગુજરાત રાજ્યના પશુપાલન નિયામકની તારીખ ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ ના વિવાદિત સંદેશાવ્યવહાર દ્વારા, કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા રાજ્ય સત્તામંડળને સોંપવામાં આવેલી સેવાઓ પાછી ખેંચી લેવામાં આવી છે જેથી એવી પરિસ્થિતિ ઊભી થઈ શકે કે જેમાં પ્રમાણપત્રો જારી કરી શકાતા નથી અને તેથી નિકાસ કરી શકાતી નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે પશુ સંસર્ગનિષેધ અને પ્રમાણપત્ર સેવાઓ (એ ક્યુ સી એસ) પાછી ખેંચવી એ ઇરાદાપૂર્વકની છે, જેનો ઉદ્દેશ સત્તા વિના નિકાસને અવરોધિત કરવાની પરિસ્થિતિ ઊભી કરવાનો છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે તેમનામાં નિહિત સત્તા પાછી ખેંચી લેનાર પ્રતિનિધિ અજ્ઞાત છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે

વૈકલ્પિક અવરોધ ઊભો કર્યા વિના પ્રમાણપત્ર સુવિધાઓ અચાનક પાછી ખેંચી લેવાથી નિકાસમાં અવરોધ આવે છે અને પ્રથમ દૃષ્ટિએ તેનો હેતુ નિકાસને અવરોધિત કરવાનો છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે પશુધનની નિકાસના કિસ્સામાં નિકાસ પહેલાં પશુધનનું સંસર્ગનિષેધ ફરજિયાત નથી કારણ કે નિકાસ પહેલાં પશુધનનું સંસર્ગનિષેધ માત્ર ત્યારે જ જરૂરી છે જો તે આયાત કરનાર દેશ દ્વારા જરૂરી હોય.તે રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે તાત્કાલિક કિસ્સામાં, આયાત કરનાર દેશ યુ. એ. ઈ. નિકાસ બિંદુ પર કોઈપણ સંસર્ગનિષેધ પ્રમાણપત્રને ફરજિયાત કરતું નથી પરંતુ પશુધનનું સંસર્ગનિષેધ આયાત બિંદુ પર તેના પોતાના કાયદા અનુસાર ગંતવ્ય દેશ યુ. એ. ઈ. પર તેની પોતાની સત્તા દ્વારા કરવામાં આવે છે.

૭.૩ ત્યારબાદ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે કર્છ (પશ્ચિમ) ના પોલીસ અધિક્ષકને પશુ અધિકાર કાર્યકર્તાઓ અને પશુપાલન નિયામકના અધિકારીઓને પશુ પરિવહનના નિયમોનું ઉદ્ધંધન કરવા માટે પશુધનનું પરિવહન કરતા વાહનોની તપાસ કરવા માટે સક્ષમ બનાવવા અને સુવિધા આપવા માટે તપાસ ચોકીઓ સ્થાપિત કરવા માટે જારી કરાયેલ વિવાદિત સંદેશાવ્યવહાર, પ્રાણી અધિકાર કાર્યકર્તાઓને કાયદાના કોઈપણ અધિકાર વિના વાહનોની તપાસ કરવા માટે સશક્ત બનાવે છે અને જાગૃતતાને પ્રોત્સાહન આપે છે.એવી દલીલ

કરવામાં આવી હતી કે રાજ્ય તમામ વિવાદિત સૂચના/સંદેશાવ્યવહારમાં મુક્ત નિકાસને નિયંત્રિત કરવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યું છે.

૭.૪ રિલાયન્સને **અમરનાથ સોનકર વિરુદ્ધ ભારત સંઘ (૨૦૦૫) ૧૩ એસ. સી. સી. ૮૭** ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર મૂકવામાં આવ્યું હતું, જેમાં કોર્ટે ચુકાદો આપ્યો છે કે રેલવેએ તેમની જવાબદારીઓનું પાલન કરવું પડશે. પર્યાપ્ત વિકલ્પની જોગવાઈ કર્યા વિના પાર્સલ વાન દ્વારા ડુક્કરના પરિવહન પર પ્રતિબંધ મૂકતો ધાબળાનો આદેશ સંપૂર્ણપણે મનસ્વી અને ગેરકાયદેસર છે.

૭.૫ **અખિલ ભારત ગોસેવા સંઘ વિરુદ્ધ આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્ય (૨૦૦૬) ૪ એસ. સી. સી. ૧૬૨** ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો, જેમાં એવું માનવામાં આવ્યું છે કે માંસ અને માંસ ઉત્પાદનોની નિકાસને પ્રોત્સાહન આપવાની ભારત સરકારની સુસંગત નીતિ પણ છે. વર્તમાન વિદેશ વેપાર નીતિ માંસની નિકાસને પણ પ્રોત્સાહન આપે છે, જો કે નિયુક્ત પશુચિકિત્સા સત્તા પ્રમાણિત કરે કે તે સંવર્ધન અને દૂધ દોહન હેતુઓ માટે ઉપયોગમાં લેવાતી ભેંસમાંથી મેળવવામાં આવતી નથી.

૭.૬ વિદ્ધાન વડીલે રજૂઆત કરી હતી કે પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમ હેઠળ વિવાદિત જાહેરનામું તેમજ વિવાદિત સંદેશાવ્યવહાર જારી કરવામાં આવેલા સમય અને રીતને ધ્યાનમાં રાખીને, જે નિકાસને અટકાવવામાં પરિણમે છે, તે સ્પષ્ટ છે કે વિવાદિત જાહેરનામું જાહેરનામામાં જણાવ્યા મુજબ સ્પષ્ટ હેતુ માટે જારી કરવામાં આવ્યું નથી, પરંતુ આચાત અને નિકાસનો વિષય કેન્દ્ર સરકારના કાર્યક્ષેત્રમાં આવે છે અને રાજ્ય સરકાર પાસે નિકાસને નિયંત્રિત કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી.તે મુજબ, વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે વિવાદિત સૂચના તેમજ સત્તાના રંગબેરંગી ઉપયોગમાં જારી કરવામાં આવેલા વિવાદિત સંદેશાવ્યવહારને રદ કરવાની જરૂર છે અને અરજીને મંજૂરી આપવામાં આવે તે યોગ્ય છે.

૮ અરજીનો ઉગ્ર વિરોધ કરતા પ્રતિવાદી રાજ્ય સત્તાવાળાઓ વતી હાજર રહેલા એડિશનલ એડવોકેટ જનરલ શ્રી પી. કે. જાનીએ રજૂઆત કરી હતી કે પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) (બી) હેઠળ રાજ્ય સરકારે સભાન નિર્ણય લીધો છે કે ઘાસચારા અને પીવાની સુવિધાનો અભાવ છે.સંતોષ નોંધવામાં આવ્યો છે કે દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારની બહારના વિસ્તારમાંથી દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં પશુઓની અવરજવર પર પ્રતિબંધ મૂકવો જોઈએ.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ઉપરોક્ત જાહેરનામાના આધારે દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં પશુઓનો પ્રવેશ નહીં થાય, જેનો અર્થ પરિવહન દ્વારા પણ થશે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે અરજીમાં પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧)

(બી) હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલ ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખના જાહેરનામા તેમજ પશુપાલન નિયામક દ્વારા પશુચિકિત્સા પ્રમાણપત્ર સુવિધાઓ પાછી ખેંચવાના નિર્ણય પર સવાલ ઉઠાવવામાં આવ્યો છે. પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) હેઠળ વિવાદિત જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યું છે કારણ કે ઘાસચારાની ઓછી ઉપલબ્ધતાને કારણે અને ચેપી અને ચેપી રોગોના ફેલાવાને રોકવા માટે પશુઓની જાળવણી દાવ પર છે. આ મામલાના ઇતિહાસનો ઉલ્લેખ કરતા, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે જ્યાં સુધી જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટના આદેશ અને આ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા ૩૦/૧૧/૨૦૧૮ ના ચુકાદા અને આદેશની વાત છે, તે બધા અલગ પાયા પર હતા અને આ કેસમાં વિવાદ સાથે તેમને કોઈ લેવાદેવા નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે તે માત્ર સૂચનાની વાજબીતા છે જે જોવાની જરૂર છે. યુ. એ. ઈ. માં પશુધનની નિકાસ માટે ક્વોરેન્ટાઈન પ્રમાણપત્રની જરૂર નથી તેવી અરજદારોની દલીલના સંદર્ભમાં, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે કોઈપણ પ્રાણી કે જેની નિકાસ કરવાની હોય તેને આયાત કરનાર દેશની જરૂર હોય કે ન હોય તે માટે ક્વોરેન્ટાઈન પ્રમાણપત્રની જરૂર પડશે. જ્યાં સુધી કચ્છ (પશ્ચિમ) ના પોલીસ અધિક્ષકને જારી કરાયેલ ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખના સંદેશાવ્યવહારની વાત છે, ત્યાં સુધી એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે પ્રાણી અધિકાર જૂથોના પ્રતિનિધિને બદલે સોસાયટી ઓફ પ્રિવેન્શન ફોર ક્રુએલ્ટી ટુ એનિમલ્સના સભ્ય સાથે બદલીને તેમાં સુધારો કરવામાં આવશે.

૮.૧ એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે રાજ્ય સરકાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખનું જાહેરનામું પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) (બી) હેઠળ સોંપવામાં આવેલી સત્તાનો ઉપયોગ કરે છે. કલમ ૪ (૧) (બી) હેઠળ પ્રત્યાયોજિત કાયદાની આ સત્તાઓનો ઉપયોગ પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) (બી) ની યોજના અનુસાર કરવામાં આવે છે. ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખની સૂચના દ્વારા, દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં પશુઓની અવરજવર અટકાવવામાં આવે છે.તેથી જો આ વિસ્તારને દુષ્કાળગ્રસ્ત જાહેર કરવામાં આવે તો રાજ્યમાં પ્રવેશ હોતો નથી.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે રાજ્ય સરકારના ૫૧ તાલુકાઓને દુષ્કાળગ્રસ્ત જાહેર કરવામાં આવ્યા છે અને આવા દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારોમાં અન્ય વિસ્તારોમાંથી અવરજવર પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો છે, પછી ભલે તે વ્યક્તિ ગુજરાતની અંદર વેપાર કરવા ઈચ્છે કે પ્રાણીઓનું પરિવહન માત્ર દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાંથી જ કરવામાં આવે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે અરજદારો નિકાસ વ્યવસાયના કાયદેસર અધિકારથી વંચિત છે તે દલીલ સાચી નથી કારણ કે જાહેરનામું તમામ વ્યક્તિઓને લાગુ પડે છે અને અરજદારોના સંદર્ભમાં જારી કરવામાં આવ્યું નથી.

૮.૨ વિદ્વાન એડિશનલ એડવોકેટ જનરલના જણાવ્યા અનુસાર, એકવાર પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) (બી) ની જરૂરિયાતો પૂરી થઈ જાય, પછી

પશુઓની જાળવણી અને ઉપલબ્ધતા કલમ ૪ (૧) (બી) નો ભાગ છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે જો દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં મોટી સંખ્યામાં પ્રાણીઓની સાંદ્રતા હશે, તો તે ઘાસચારા અને પીવાના પાણીની સાથે અન્ય વસ્તુઓમાં પણ તાણ લાવશે અને તેથી દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં આવા પશુઓના પ્રવેશ પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે અરજદારની રજૂઆત કે તે એક પરિવહન માર્ગ છે તે એટલા માટે સ્વીકારી શકાતો નથી કારણ કે રાજ્યના ૫૧ તાલુકાઓને દુષ્કાળગ્રસ્ત જાહેર કરવામાં આવ્યા છે અને તમામ ખૂણાઓમાંથી પ્રવેશો ખુલ્લા હોવા સાથે પરિવહન નક્કી કરવા માટે પ્રવેશ અને બહાર નીકળવાના સ્થળોનું નિરીક્ષણ, સંચાલન અથવા સંચાલન કરવું શક્ય નથી.

૮.૩ એવી વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે રાજ્ય સરકારનું તારીખ ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ નું જાહેરનામું દુષ્કાળ અને ઓછા વરસાદને કારણે બહાર પાડવામાં આવે અને તે કાયમી પ્રતિબંધ ન હોય પરંતુ દુષ્કાળની સ્થિતિમાં સુધારો ન થાય ત્યાં સુધી મર્યાદિત સમયગાળા માટે હોય.આવા નિયમનકારી પગલાંનો હેતુ રાજ્યના વિવિધ જિલ્લાઓના ૫૧ તાલુકાઓના દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારોમાં પશુઓની જાળવણી કરવાનો છે.એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે રાજ્ય સરકાર દ્વારા સોંપવામાં આવેલા કાયદાનો ઉપયોગ કરીને આવી શક્તિનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હોવાથી, તેની માન્યતા ચકાસવા માટેના પરિમાણો

કોઈપણ સત્તામંડળના વહીવટી નિર્ણયોને નક્કી કરતા અલગ હશે.આ એક કાયદાકીય કાર્ય છે જે વિધાનસભા દ્વારા રાજ્ય સરકારને સોંપવામાં આવ્યું હોવાથી, વહીવટી સત્તામંડળની વહીવટી કાર્યવાહીની ન્યાયિક સમીક્ષાના વ્યાપક સિદ્ધાંતો લાગુ થશે નહીં અને તેની કાયદેસરતા અને ચોકસાઈને ધ્યાનમાં લેવા માટે કડક સિદ્ધાંતો લાગુ થશે.વિજ્ઞાન વધારાના મહાધિવક્તાના જણાવ્યા અનુસાર, રાજ્ય એ યોગ્ય સત્તા છે કારણ કે તેનું સંચાલન લોકોના પ્રતિનિધિઓ દ્વારા કરવામાં આવે છે જેઓ અન્ય વ્યક્તિઓ કરતાં મોટા સ્તરે લોકોની જરૂરિયાતોને જાણે છે.

૮.૪ મંગલમ ઓર્ગેનિક્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા (૨૦૧૭) ૭ એસસીસી ૨૨૧ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર રિલાયન્સ મૂકવામાં આવ્યું હતું, જેમાં કોર્ટે જણાવ્યું હતું કે સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એક્ટની કલમ ૧૧સી હેઠળ જાહેરનામું બહાર પાડવું ગૌણ કાયદાના સ્વરૂપમાં છે અને સરકારને આવી જાહેરનામું બહાર પાડવાનો નિર્દેશ આપવો એ ચોક્કસ રીતે નીતિગત નિર્ણય લેવા સમાન હશે, જે અસ્વીકાર્ય છે.

૮.૫ વસ્તી ગણતરી કમિશનર વિરુદ્ધ આર. કૃષ્ણમૂર્તિ (૨૦૧૫) ૨ એસ. સી. સી. ૭૮૬ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર પણ રિલાયન્સ મૂકવામાં આવ્યું હતું, જેમાં એવી દરખાસ્ત કરવામાં આવી હતી કે કોઈ ચોક્કસ જાહેર નીતિ

સમજદાર અને સ્વીકાર્ય છે કે નહીં અથવા વધુ સારી નીતિ વિકસાવી શકાય કે કેમ તેની તપાસ શરૂ કરવી એ અદાલતોના અધિકારક્ષેત્રમાં નથી.કોર્ટ ત્યારે જ દખલ કરી શકે છે જ્યારે ઘડવામાં આવેલી નીતિ સંપૂર્ણપણે તરંગી હોય અથવા કારણો દ્વારા જાણ કરવામાં ન આવે અથવા બંધારણની કલમ ૧૪ની મૂળભૂત જરૂરિયાતને ઉલ્લંઘન કરતી સંપૂર્ણપણે મનસ્વી અને પાયા વિનાની હોય.કેટલીક બાબતોમાં, જેમ વારંવાર કહેવામાં આવે છે તેમ, અભિપ્રાયો અને મંતવ્યો હોઈ શકે છે પરંતુ અદાલત અભિપ્રાય પર અપીલ અધિકારી તરીકે બેસવાની અપેક્ષા રાખતી નથી.

૮.૬ પેરિસન્સ એગ્રોટેક (પી) લિમિટેડ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા, (૨૦૧૫) ૮ એસસીસી ૬૫૭ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણયનો પણ સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો, જેમાં કોર્ટે એવું માન્યું છે કે રિટ કોર્ટ પાસે આવા નિર્ણયોના સંદર્ભમાં ન્યાયિક સમીક્ષાની પૂરતી સત્તા છે.જો કે, એકવાર એવું જાણવા મળે કે કોઈ ચોક્કસ નીતિગત નિર્ણય લેવા માટે પૂરતી સામગ્રી છે, તેને બંધારણની કલમ ૧૪ના ચાર ખૂણામાં લાવવા માટે, ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તા આવા નીતિગત નિર્ણયની શુદ્ધતા નક્કી કરવા અથવા વધુ યોગ્ય કે વધુ સારા વિકલ્પો હોઈ શકે છે કે કેમ તે શોધવાની કવાયતમાં સામેલ થવા માટે વિસ્તૃત થશે નહીં.એકવાર કલમ ૧૪ ના પરિમાણો સંતુષ્ટ થઈ ગયા પછી, નિર્ણય પર પહોંચવામાં મનનો યોગ્ય ઉપયોગ થયો હતો જે સચોટ સામગ્રી દ્વારા સમર્થિત

છે; નિર્ણય મનસ્વી અથવા અતાર્કિક નથી અને; તે જાહેર હિતમાં લેવામાં આવે છે, કોર્ટે કારોબારીના આવા નિર્ણયને માન આપવું પડશે કારણ કે નીતિ નિર્માણ એ કારોબારીનું કાર્યક્ષેત્ર છે અને પ્રશ્નમાં નિર્ણય ન્યાયિક સમીક્ષાની કસોટીમાં પસાર થઈ ગયો છે. અદાલતે તારણ કાઢ્યું હતું કે લોકશાહીમાં, દરેક ચૂંટાયેલી સરકારનો પોતાની નીતિનું પાલન કરવાનો વિશેષાધિકાર છે. ઘણીવાર સરકારમાં પરિવર્તનથી ધ્યાન કેન્દ્રિત થઈ શકે છે અથવા આર્થિક નીતિઓમાં પરિવર્તન આવી શકે છે. આવા કોઈપણ ફેરફારથી કેટલાક નિહિત હિતો પર પ્રતિકૂળ અસર થઈ શકે છે. જ્યાં સુધી નીતિના અમલીકરણમાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા કરવામાં ન આવે અથવા તે કાયદાની વિરુદ્ધ અથવા દુર્ભાવનાપૂર્ણ ન હોય, ત્યાં સુધી પરિવર્તન લાવવાના નિર્ણયમાં અદાલત દ્વારા દખલ કરી શકાતી નથી.

૮.૭ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે જાહેરનામાની માન્યતાની ન્યાયિક સમીક્ષા કરતી વખતે, તેને સોંપવામાં આવેલા કાયદાના પ્રકાશમાં ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે, વહીવટી કાર્યવાહી નહીં.

૮.૮ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે જ્યાં સુધી પશુપાલન નિંયામક દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી વિવાદિત તારીખ ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ નો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સૂચના નંબર ૧૯/૧૯૮૫ દ્વારા કેન્દ્ર સરકારે રાજ્ય સરકારને પ્રમાણપત્ર સુવિધાઓ પ્રદાન

કરવાની સત્તા આપી હતી, જે હકીકતમાં કેન્દ્ર સરકારનું કાર્ય હતું, જે રાજ્ય સરકારને સોંપવામાં આવ્યું હતું. હકીકતમાં, તે કેન્દ્ર સરકાર અને રાજ્ય સરકાર વચ્ચેનો રાજ્યની અંદરનો નિર્ણય હતો. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વિવાદિત સંદેશાવ્યવહાર દ્વારા રાજ્ય સરકારે માત્ર કસ્ટમ્સ સત્તાવાળાઓને જીવંત પ્રાણીઓની આરોગ્ય તપાસ પૂરી પાડવાની સેવાઓની સુવિધાઓ પાછી ખેંચવાના રાજ્ય સરકારના નિર્ણયની જાણ કરી છે. એવી ભારપૂર્વક દલીલ કરવામાં આવી હતી કે અરજદારો આગ્રહ કરી શકતા નથી કે રાજ્ય સરકારે આવી સુવિધાઓ પૂરી પાડવી જોઈએ અને આવી સુવિધાઓ પૂરી પાડવા માટે રાજ્ય સરકારને નિર્દેશ આપી શકે નહીં, જે તેનું કાર્ય નથી.

૮.૯ જ્યાં સુધી કચ્છ (પશ્ચિમ) ના પોલીસ અધિક્ષકને સંબોધવામાં આવેલા ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખના સંદેશાવ્યવહારનો સંબંધ છે, જેમ કે અહીં ઉપર નોંધવામાં આવ્યું છે, તે રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે તે પ્રાણીઓ પ્રત્યે ક્રૂરતા નિવારણ અધિનિયમની જોગવાઈઓ સાથે સુસંગત છે અને પ્રાણીઓના પરિવહન નિયમો અનુસાર છે, જેમાં પ્રાણીઓના પરિવહન માટે ધોરણો સૂચવવામાં આવ્યા છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે અરજદારો ફરિયાદ કરી શકતા નથી કે પ્રાણીઓ પ્રત્યે ક્રૂરતા નિવારણ અધિનિયમની જોગવાઈઓ શા માટે લાગુ કરવામાં આવે અને પ્રાણીઓના પરિવહન નિયમોની જોગવાઈઓ શા માટે લાગુ કરવામાં આવે. જોકે, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સંબંધિત

સત્તાધિકારી વિવાદિત પત્રમાં સુધારો કરશે જેથી જીવ દયાના સભ્યને એસ. પી. સી. એ. ના સભ્ય સાથે બદલી શકાય.

૮.૧૦ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ પર રાજ્ય દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી સૂચનાઓની ભારતના બંધારણની કલમ ૪૮ના સંદર્ભમાં પ્રશંસા કરી શકાય છે.બંધારણની કલમ ૪૮, જે કૃષિ અને પશુપાલન સંગઠનની જોગવાઈ કરે છે, તેમજ બંધારણની કલમ ૨૫૩નો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો, જે રાજ્ય સરકાર દ્વારા લેવામાં આવેલી તમામ કાર્યવાહી ભારતના બંધારણની કલમ ૪૮ અને ૨૫૩ની જોગવાઈઓ સાથે સુસંગત છે તે રજૂ કરવા માટે આંતરરાષ્ટ્રીય કરારોને અમલમાં મૂકવા માટે કાયદો ઘડવાની જોગવાઈ કરે છે.

૮.૧૧ આગળ, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૧૩ અયોગ્ય રીતે નિકાસ કરવાનો પ્રયાસ કરાયેલ નિકાસ માલની જપ્તી અથવા નિકાસ કરવાના હેતુસર કોઈપણ કસ્ટમ્સ વિસ્તારની મર્યાદામાં લાવવાની જોગવાઈ કરે છે, જે તે અધિનિયમ અથવા તે સમયે અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈ કાયદા દ્વારા અથવા તે હેઠળ લાદવામાં આવેલા કોઈપણ પ્રતિબંધની વિરુદ્ધ છે.વિદ્વાન એડિશનલ એડવોકેટ જનરલના જણાવ્યા અનુસાર, હાલમાં અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈપણ કાયદામાં રાજ્યનો કાયદો તેમજ પશુ નિયંત્રણ

અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) (બી) હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને બહાર પાડવામાં આવેલ ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખના જાહેરનામાનો સમાવેશ થશે. એવી વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે રાજ્ય સરકાર દ્વારા સત્તાનો ઉપયોગ કાયદા અનુસાર છે, જો કે તે આકસ્મિક રીતે અરજદારોને અસર કરી શકે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વિવાદિત જાહેરનામું પશુધનની નિકાસને રોકવા માટે નહીં પરંતુ દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારોમાં પશુઓની અવરજવરને રોકવા માટે બહાર પાડવામાં આવ્યું છે. તેથી, નિકાસ પણ કસ્ટમ્સ એક્ટની કલમ ૧૧૩ ને આધિન છે, જે અન્ય કાયદાઓના પ્રતિબંધ અને પ્રતિબંધને ધ્યાનમાં લે છે. જો અન્ય કાયદો પ્રતિબંધિત કરે તો નિકાસ કરવાનો પ્રયાસ કરાયેલ માલ જપ્ત કરી શકાય છે.

૮.૧૨ સત્તાનો રંગબેરંગી ઉપયોગ કરીને વિવાદિત સંદેશાવ્યવહાર જારી કરવામાં આવ્યો હોવાની દલીલના સંદર્ભમાં, એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે તેમાં ઉદ્દેખિત તથ્યોના આધારે દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારો જાહેર કરવા માટે ૩૦/૧૦/૨૦૧૮ તારીખના જાહેરનામાના પરિણામે, રાજ્ય સરકારે પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) (બી) હેઠળ ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખનું જાહેરનામું બહાર પાડ્યું છે, જેમાં જાહેરનામામાં દર્શાવેલ કારણોસર અન્ય વિસ્તારોમાંથી પશુઓના કોઈપણ પ્રવેશ પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે આ સત્તા વિધાનસભા દ્વારા રાજ્ય સરકારને આપવામાં

આવે છે જે અર્ધ કાયદાકીય કાર્ય છે સામાન્ય વહીવટી સત્તાથી અને વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં સત્તાના રંગીન ઉપયોગનો હવાલો ખોટો છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે રાજ્ય સોગંદનામામાં જે કહેવામાં આવ્યું છે તેના પર અડગ છે અને અરજી ગુણદોષથી વંચિત હોવાથી, અરજદારોને કોઈ રાહત આપવામાં આવે તે યોગ્ય નથી અને અરજી રદ થવાને પાત્ર છે.

૯ પ્રતિવાદી નંબર ૨ અને ૩ માટે વરિષ્ઠ સ્થાયી વકીલ શ્રી નિર્ઝર દેસાઈએ ઉપરોક્ત પ્રતિવાદીઓ વતી દાખલ કરવામા આવેલા સોગંદનામામાં કરવામાં આવેલા દાવાઓ પર આધાર રાખ્યો હતો, જે અહીં ઉપર નોંધવામાં આવ્યા છે. સહાયક કમિશનર, (પ્રભારી), ઓલ્ડ ટુના પોર્ટ દ્વારા પ્રાદેશિક અધિકારી, એનિમલ ક્વૉરેન્ટાઈન અને સર્ટિફિકેશન સર્વિસિસને સંબોધવામાં આવેલા ૩૧/૧૨/૨૦૧૮ ના સંદેશાવ્યવહાર તરફ કોર્ટનું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં તેમને વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે શું ઉપરોક્ત વિભાગ દ્વારા જીવંત ઘેટાં અને બકરાની નિકાસમાં આરોગ્ય/રસીકરણ પ્રમાણપત્રની કોઈ સુવિધા ટુના બંદર પર ઉપલબ્ધ છે કે કેમ; ઉપરોક્ત સંદેશાવ્યવહાર માટે ૧૯/૧/૨૦૧૯ ના પ્રાદેશિક અધિકારીનો જવાબ; તેમજ સહાયક કમિશનર, જૂના ટુના બંદરના પ્રભારી દ્વારા પ્રાદેશિક અધિકારીને સંબોધવામાં આવેલા ૫/૨/૨૦૧૯ ના સંદેશાવ્યવહારની તેમની પાસેથી પૂછપરછ કરવામાં આવી હતી. નિકાસ પહેલાં ઘેટાં અને બકરાંનું ક્વૉરેન્ટાઈન કોઈપણ વૈધાનિક જોગવાઈ હેઠળ ફરજિયાત

કરવામાં આવ્યું છે કે કેમ તેમજ નિકાસ માટે બનાવાયેલ બકરા અને ઘેટાંનું આરોગ્ય/તંદુરસ્તી પ્રમાણપત્ર જારી કરવાના સંદર્ભમાં કાનૂની જોગવાઈઓને જાણ કરવા માટે; અને પ્રાદેશિક અધિકારીના ૧૪/૨/૨૦૧૯ ના જવાબ, જેમાં તેમણે અન્ય બાબતોની સાથે જણાવ્યું છે કે ભારત સરકાર દ્વારા આવી કોઈ વૈધાનિક જોગવાઈ ફરજિયાત કરવામાં આવી નથી; જો કે, પ્રાણીઓનું ક્વોરેન્ટાઈન અને ક્વોરેન્ટાઈન આરોગ્ય પ્રમાણપત્ર જારી કરવું સંપૂર્ણપણે આયાત કરનાર દેશની જરૂરિયાતો પર આધાર રાખે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે જ્યાં સુધી ઉપરોક્ત પ્રતિવાદીઓની વાત છે, ત્યાં સુધી કસ્ટમ સત્તાવાળાઓ સમક્ષ કોઈ શિપિંગ બિલ રજૂ કરવામાં આવ્યું નથી અને તેથી, ઉપરોક્ત સત્તાવાળાઓ સામે કાર્યવાહીનું કોઈ કારણ ઊભું થતું નથી.

૧૦ જવાબમાં, અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ શ્રી મિહિર જોશીએ રજૂઆત કરી હતી કે જો નિકાસ નવી નીતિ દ્વારા સંચાલિત થાય છે, તો ક્વોરેન્ટાઈન પ્રમાણપત્રની જરૂરિયાત અથવા અન્યથા સંબંધિત અરજીમાં નોંધપાત્ર મુદ્દો ટકી શકશે નહીં. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સરકાર દ્વારા સૂચવવામાં આવેલી પ્રક્રિયા અનુસાર, ક્વોરેન્ટાઈન પ્રમાણપત્રની કોઈ જરૂર નથી અને લાયક પશુચિકિત્સક દ્વારા જરૂરી પ્રમાણપત્ર આપી શકાય છે. અન્ય કોઈ કસ્ટમ અથવા આયાત નિકાસ પ્રક્રિયા ફરજિયાત નથી લાગતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વિદેશી વેપાર નીતિ ૨૦૧૫-૨૦૨૦ ને ધ્યાનમાં રાખીને, અગાઉની

સૂચનાઓ બિન-કાર્યરત છે અને તે માત્ર આયાત કરનાર દેશની જરૂરિયાત છે જે જોવાની જરૂર છે કારણ કે જ્યાં સુધી આયાત કરનાર દેશની જરૂર ન હોય ત્યાં સુધી એ ક્યુ સી એસ ફરજિયાત નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે જ્યાં સુધી ફાયટો-સેનિટરી અને સેનિટરી પગલાંની વાત છે, ત્યાં જ્યાં જરૂર હોય ત્યાં તેનું પાલન કરવું જરૂરી છે અને એ ક્યુ સી એસ ને પશુધનની નિકાસમાં અવરોધ તરીકે ગણી શકાય નહીં.

૧૦.૧ વિદ્વાન એડિશનલ એડવોકેટ જનરલ દ્વારા રજૂ કરાયેલી રજૂઆતો સાથે વ્યવહાર કરતા, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે અરજદારો અનુસાર, પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમ હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલ ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખનું જાહેરનામું તેમને બિલકુલ લાગુ પડતું નથી કારણ કે તેઓ દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં પશુધનને અંતિમ બિંદુ તરીકે નથી લાવી રહ્યા પરંતુ માત્ર નિકાસના હેતુ માટે પરિવહનમાં છે. જ્યાં સુધી વિવાદિત જાહેરનામાની માન્યતાની વાત છે, ત્યાં સુધી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે પશુઓના પ્રવેશને પુરવઠાની જાળવણી અથવા પુરવઠો વધારવા સાથે કોઈ લેવાદેવા નથી અને તે કલમ ૪ (૧) જાળવણી અથવા પુરવઠામાં વધારો કરવાનું વિચારે છે અને તેમાં ઘટાડો નહીં કરે.

૧૦.૨ રિલાયન્સને સેન્ટ્રલ ઇન્ડિયા એસ. પી. જી. વીવિંગ એન્ડ મેન્યુફેક્ચરિંગ કંપની લિમિટેડ વિરુદ્ધ મ્યુનિસિપલ કમિટી, એ. આઈ. આર. ૧૯૫૮ એસ. સી. ૩૪૧ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર મૂકવામાં આવ્યું હતું, આ દરખાસ્ત માટે કે લેક્સિકોલોજીકલ રીતે, આયાત અને નિકાસ શબ્દોનો 'પરિવહન' માં માલસામાનનો કોઈ સંદર્ભ નથી. જે ચીજવસ્તુઓ પરિવહનમાં હોય અથવા પરિવહન કરવામાં આવી રહી હોય તેને ભાગ્યે જ "આયાત કરાયેલ અથવા નિકાસ કરાયેલ" માલ કહી શકાય કારણ કે તે ન તો નિકાસ કરવામાં આવે છે અથવા આયાત કરવામાં આવે છે પરંતુ તે માત્ર પ્રદેશના ચોક્કસ ભાગમાં અથવા ચોક્કસ વિસ્તારમાં પરિવહન કરવાના હેતુથી વહન કરવામાં આવે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વિવાદિત જાહેરનામું દુષ્કાળગ્રસ્ત કોઈપણ વિસ્તારમાં પશુઓની અવરજવર પર પ્રતિબંધ મૂકે છે, જે માત્ર નિકાસના હેતુ માટે પરિવહનના હેતુ માટે પશુધનના પરિવહનના તેના દાયરામાં નહીં આવે.

૧૦.૩ સત્તાનો સ્વતંત્ર ઉપયોગ કરીને વિવાદિત જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યું હોવાની દલીલના સંદર્ભમાં, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે જાહેરનામાનો સમય તેને શંકાસ્પદ બનાવે છે જે એવું માનવાનું કારણ આપે છે કે તે સત્તાના રંગબેરંગી ઉપયોગમાં બહાર પાડવામાં આવ્યું છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે જો આ જાહેરનામું ગેરકાયદેસર હશે તો સત્તાના રંગબેરંગી ઉપયોગનો પ્રશ્ન ઊભો નહીં થાય. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે તે જ

દિવસે, એટલે કે ૧૪/૧૨/૨૦૧૮, કારોબારીના વડા કહે છે કે પશુધનની નિકાસ બંધ કરવામાં આવી રહી છે અને તે જ દિવસે, વિવાદિત સૂચનાઓ અને સંદેશાવ્યવહાર જારી કરવામાં આવે છે જે એક પ્રતિકૂળ પરિસ્થિતિ છે.

૧૦.૪ જ્યાં સુધી એવી દલીલ છે કે આ જાહેરનામું માત્ર ટૂંકા ગાળા માટે જ કાર્યરત છે, ત્યાં સુધી એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે જાહેરનામું ૧લી ડિસેમ્બર ૨૦૧૮થી ૩૧મી મે, ૨૦૧૯ સુધીના છ મહિનાના સમયગાળાને આવરી લે છે; જ્યારે મર્યન્ટ શિપિંગ એક્ટ હેઠળ ભારત સરકારના જાહેરનામાના આધારે, શિપિંગ સંસ્થાઓને ખરાબ હવામાન દરમિયાન સફર કરવાની મંજૂરી નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સરકાર એમએસ (સેલિંગ વેસેલ્સ) નિયમો, ૧૯૯૭ની અનુસૂચિ ૪ હેઠળ ૧લી જૂનથી ૩૧મી ઓગસ્ટના સમયગાળા માટે ખરાબ હવામાન વિસ્તારનું જાહેરનામું બહાર પાડે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે અસરકારક રીતે નિકાસ ૩૧ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૯ સુધી અવરોધિત કરવામાં આવશે.

૧૦.૫ રાજ્યની કાર્યવાહી રાજ્ય નીતિના નિર્દેશક સિદ્ધાંતો સાથે સુસંગત છે તેવી દલીલના સંદર્ભમાં, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે બંધારણની કલમ ૧૬૨ના આધારે રાજ્યની કારોબારી સત્તા કાયદાકીય સત્તા સાથે સહ-સમાપ્ત થાય છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે ભારતના બંધારણની સાતમી

અનુસૂચિની એન્ટ્રી ૪૧, લિસ્ટ ૧, જે આયાત અને નિકાસ સાથે સંબંધિત છે, તેને યુનિયન લિસ્ટમાં સ્થાન મળે છે અને તેથી, તે સંસદ છે જેને તે સંબંધમાં કાયદો બનાવવાની વિશેષ સત્તા છે અને તેથી, આયાત અને નિકાસના સંદર્ભમાં કાર્યકારી સત્તા કેન્દ્ર સરકારમાં નિહિત છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે રાજ્ય નીતિના નિર્દેશક સિદ્ધાંતોનો આશરો લઈને રાજ્ય સરકાર કેન્દ્ર સરકારની સત્તાનું અતિક્રમણ કરી શકે નહીં.

૧૦.૬ વિદ્વાન વધારાના મહાધિવક્તા દ્વારા જે નિર્ણયો પર નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી છે તેના સંદર્ભમાં, તે હતું રજૂઆત કરી હતી કે તે વર્તમાન કેસની હકીકતોને લાગુ પડશે નહીં. જ્યાં સુધી આંતરરાષ્ટ્રીય કરારોને અમલમાં મૂકવા માટેના કાયદા સાથે સંબંધિત બંધારણની કલમ ૨૫૩ પર નિર્ભરતાનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે તે કલમ હેઠળ સંસદને અન્ય કોઈ પણ દેશ અથવા દેશો સાથે કોઈ સંધિ, સમજૂતી અથવા સંમેલન અથવા કોઈપણ આંતરરાષ્ટ્રીય પરિષદ, સંગઠન અથવા અન્ય સંસ્થામાં લેવામાં આવેલા કોઈપણ નિર્ણયને અમલમાં મૂકવા માટે કોઈ કાયદો બનાવવાની સત્તા છે અને રાજ્ય સરકારને તે સંબંધમાં કોઈ સત્તા નથી. રિલાયન્સને *તહસીન એસ પૂનાવાલા વિરુદ્ધ ભારત સંઘ, (૨૦૧૮) ૮ એસસીસી ૫૦૧* ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર મૂકવામાં આવ્યું હતું, જેમાં કોર્ટે આ રીતે ચુકાદો આપ્યો હતો:

“૧૭. તેમાં કોઈ શંકા ન હોઈ શકે કે જે સત્તાવાળાઓને રાજ્યોમાં કાયદો અને વ્યવસ્થા જાળવવાની જવાબદારી સોંપવામાં આવી છે, તેમની મુખ્ય જવાબદારી એ જોવાની છે કે જાગૃતતા, પછી તે ગૌરક્ષાવાદ હોય કે અન્ય કોઈ પણ પ્રકારની જાગૃતતા હોય, તે ન થાય. જ્યારે કોઈ પ્રકારનો વિચાર ધરાવતું કોઈ પણ મુખ્ય જૂથ કાયદાને પોતાના હાથમાં લે છે, ત્યારે તે અરાજકતા, અંધાધૂંધી, અવ્યવસ્થાની શરૂઆત કરે છે અને આખરે હિંસક સમાજનો ઉદય થાય છે. જાગૃતતાને, કલ્પનાના કોઈપણ વિસ્તાર દ્વારા, આકાર લેવા માટે જગ્યા આપી શકાતી નથી, કારણ કે તે સંપૂર્ણપણે વિકૃત કલ્પના છે. આપણે અહીં નોંધ કરી શકીએ કે આ સંબંધમાં હસ્તક્ષેપ માટે કેટલીક અરજીઓ અને લેખિત નોંધો દાખલ કરવામાં આવી છે, જે પશુઓની દાણચોરી અને પશુઓ સાથે ક્રૂર વ્યવહારના આધારે તેને સમર્થન આપે છે. આ સંદર્ભમાં, તે કહેવું પૂરતું છે કે તે કાયદાનું અમલીકરણ કરતી એજન્સીઓ છે જેણે સર્વેક્ષણ કરવું, અટકાવવું અને કાર્યવાહી કરવી પડે છે. કોઈને પણ આ ક્ષેત્રમાં પ્રવેશવાનો અને પોતે જ કાયદો અને પોતે જ સજા આપનાર હોવાની લાગણી રાખવાનો અધિકાર નથી. જે દેશમાં કાયદાનું શાસન પ્રવર્તે છે તે આવા કોઈ વિચારને મંજૂરી આપતો નથી. હકીકતમાં, તે આવા વિચારોને તાત્કાલિક બહિષ્કાર કરવાનો આદેશ આપે છે.

૧૮. લિંચિંગ એ કાયદાના શાસન અને બંધારણના ઉચ્ચ મૂલ્યોનું અપમાન છે.આપણે વિરોધાભાસના ભય વગર કહી શકીએ કે અનિયંત્રિત ટોળા દ્વારા લિંચિંગ અને ઉશ્કેરણી અને ઉશ્કેરણીને કારણે થતી બર્બર હિંસાને આજનો ક્રમ ન બની શકાય.આવી સતર્કતા, પછી તે કોઈ પણ હેતુ માટે હોય કે કોઈ પણ કારણથી ઉત્પન્ન થતી હોય, તે રાજ્યની કાનૂની અને ઔપચારિક સંસ્થાઓને નબળી પાડવાની અને બંધારણીય વ્યવસ્થામાં ફેરફાર કરવાની અસર ધરાવે છે.કાયદાના રક્ષણની આડમાં આ ન્યાયેતર પ્રયાસોને શરૂઆતમાં જ ખતમ કરી દેવા પડશે; નહીં તો તે અરાજકતા અને અરાજકતા તરફ દોરી જશે જે રાષ્ટ્રને રોગચાળાની જેમ પીડશે અને કચડી નાખશે.જાગૃતતાના તોફાની કાળા વાદળો લોકશાહી અને ન્યાયની ભવ્ય રીતોને કચડી નાખવાની અસર ધરાવે છે, જે કાયદાના દુઃખદ ભંગાણ તરફ દોરી જાય છે અને તમામ પ્રકારની સભ્યતા અને માનવતાનું ઉદ્ધંધન કરે છે.જ્યાં સુધી આ ઘટનાઓને નિયંત્રિત કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, તે દિવસ દૂર નથી જ્યારે સ્વઘોષિત નૈતિકતાના નામે આવી રાક્ષસીતા એક વિશાળ વિનાશનું સ્વરૂપ ધારણ કરે તેવી શક્યતા છે.તે કાયદાના શાસનની ઉત્કૃષ્ટ ભાવના અને સહિષ્ણુતા અને માનવતાના ઉચ્ચ ધર્મોનું સીધું ઉદ્ધંધન છે.

૧૯ સરકારોએ કડક કાર્યવાહી કરીને અને જાગૃત સમાજ દ્વારા ટોળાની સતર્કતા અને ટોળાની હિંસાને અટકાવવી પડશે, જેમણે કાયદો પોતાના હાથમાં લેવાને બદલે સરકારી તંત્ર અને પોલીસને આવી ઘટનાઓની જાણ કરવી જોઈએ. વધતી અસહિષ્ણુતા અને ટોળા દ્વારા થતી હિંસાની ઘટનાઓ દ્વારા વ્યક્ત થતા વધતા ધુવીકરણને દેશમાં સામાન્ય જીવનશૈલી અથવા કાયદો અને વ્યવસ્થાની સામાન્ય સ્થિતિ બનવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી. સુશાસન અને રાષ્ટ્ર નિર્માણ માટે કાયદો અને વ્યવસ્થાની જાળવણીની જરૂર છે જે આપણા સામાજિક માળખાના મજ્જાની જાળવણી સાથે જટિલ રીતે જોડાયેલી છે. આવી સ્થિતિમાં, રાજ્યની એક પવિત્ર ફરજ છે કે તે તેના નાગરિકોને અનિયંત્રિત તત્વો અને સુનિયોજિત લિંચિંગ અને જાગૃતતાના ગુનેગારોથી રક્ષણ આપે અને આવી ઘટનાઓને સંબોધવા અને અંકુશમાં લેવા માટે અત્યંત નિષ્ઠા અને સાચી પ્રતિબદ્ધતા સાથે જે તેની ક્રિયાઓ અને યોજનાઓમાં પ્રતિબિંબિત થવી જોઈએ.”

એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું છે કે સરકારોએ આવી કોઈ પણ ઘટનાના સંદર્ભમાં કડક કાર્યવાહી કરીને ટોળાની તકેદારીને અટકાવવી જોઈએ, જ્યારે કે પોલીસ અધિક્ષકને બહાર

પાડવામાં આવેલા ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ ના વિવાદિત પત્ર દ્વારા.હકીકતમાં કચ્છ (પશ્ચિમ) રાજ્ય સરકાર જાગૃતતાને પ્રોત્સાહન આપી રહી છે.

૧૧. અહીં ઉપર નોંધાયેલા તથ્યો અને દલીલોની પૃષ્ઠભૂમિમાં જ વિવાદિત સૂચના/સંદેશાવ્યવહાર સામેના પડકારને ધ્યાનમાં લેવો જરૂરી છે.વર્તમાન કેસમાં, ગુજરાત આવશ્યક ચીજવસ્તુઓ અને પશુ (નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૨૦૦૫ની કલમ ૪ની પેટા-કલમ (૧) ની કલમ (બી) હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને રાજ્ય સરકાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખનું જાહેરનામું, પશુપાલન નિયામક દ્વારા કસ્ટમ્સ કમિશનરને સંબોધવામાં આવેલ ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખનો સંદેશાવ્યવહાર અને ગૃહ વિભાગના અવર સચિવ દ્વારા કચ્છ (પશ્ચિમ), ગાંધીધામના પોલીસ અધિક્ષકને બહાર પાડવામાં આવેલ ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખનો સંદેશાવ્યવહાર પડકારનો વિષય છે.

પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) (બી) હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલ ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખના જાહેરનામાની માન્યતા.

૧૨. જ્યાં સુધી પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) (બી) હેઠળ જારી કરાયેલ વિવાદિત જાહેરનામાનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી અરજદારો વતી શ્રી જોશીએ રજૂઆત કરી હતી કે તે પરિવહનમાં પશુધનને લાગુ પડશે નહીં અને તેથી તે

અરજદારોને લાગુ પડશે નહીં.એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) (બી) ની જરૂરિયાતો સંતોષાતી નથી કારણ કે, એવો કોઈ અભિપ્રાય રચાયો નથી કે પશુઓનો પુરવઠો જાળવવા અથવા વધારવા માટે આપું કરવું જરૂરી અને અનુકૂળ છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આ વિભાગનો ઉદ્દેશ પશુઓનો પુરવઠો જાળવવાનો અથવા વધારવાનો છે, જ્યારે જાહેરનામું નિર્દિષ્ટ વિસ્તારોમાં પશુઓના પ્રવેશ પર પ્રતિબંધ મૂકે છે, જેનો પશુઓની જાળવણી અથવા પુરવઠામાં વધારો સાથે કોઈ સંબંધ નથી.એવી ભારપૂર્વક દલીલ કરવામાં આવી હતી કે મુખ્યમંત્રી (પરિશિષ્ટ-ડી) દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી અખબારી નોંધ સાથે વાંચવામાં આવેલ જાહેરનામાનો સમય અને મુખ્યમંત્રી દ્વારા કેન્દ્રીય મંત્રી, વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલયને લખવામાં આવેલ ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખનો પત્ર સ્પષ્ટપણે સ્થાપિત કરે છે કે વિવાદિત જાહેરનામું તેમાં જણાવેલા હેતુ માટે નહીં પરંતુ નિકાસને અટકાવવાના પરોક્ષ હેતુ માટે બહાર પાડવામાં આવ્યું છે, જે સ્પષ્ટ કરે છે કે વિવાદિત જાહેરનામું સત્તાના રંગબેરંગી ઉપયોગમાં બહાર પાડવામાં આવ્યું છે.

૧૨.૧ પ્રતિવાદીઓ વતી, વિદ્વાન એડિશનલ એડવોકેટ જનરલે રજૂઆત કરી હતી કે પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) (બી) હેઠળ રાજ્ય સરકાર સભાન નિર્ણય પર આવી છે કે ઘાસચારા અને પીવાની સુવિધાનો અભાવ છે અને તેણે સંતોષ નોંધાવ્યો છે કે દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં બહારના વિસ્તારમાંથી

પશુઓની અવરજવર પર અંકુશ મૂકવો જોઈએ.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે જ્યારે જાહેરનામું કહે છે કે પશુઓ દાવ પર છે, ત્યારે તેનો અર્થ એ છે કે ઘાસચારાની ઓછી ઉપલબ્ધતાને કારણે પશુઓની જાળવણી દાવ પર છે, જે પશુઓની જાળવણીને અસર કરશે.વધુમાં રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે રાજ્ય સરકારે દુષ્કાળને કારણે ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખનું જાહેરનામું બહાર પાડ્યું છે, જે કાયમી પ્રતિબંધ નથી, પરંતુ દુષ્કાળની સ્થિતિમાં સુધારો થાય ત્યાં સુધી મર્યાદિત સમયગાળા માટે છે.આવા નિયમનકારી પગલાંનો હેતુ રાજ્યના વિવિધ જિલ્લાઓના ૫૧ તાલુકાઓના દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારોમાં પશુઓની જાળવણી કરવાનો છે અને સત્તાનો ઉપયોગ કાયદા અનુસાર છે.જો કે, આ જાહેરનામું આકસ્મિક રીતે અરજદારોને અસર કરી શકે છે, પરંતુ તે પશુધનની નિકાસને રોકવા માટે નહીં, પરંતુ દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારોમાં પશુઓની અવરજવરને રોકવા માટે જારી કરવામાં આવ્યું છે.

૧૨.૨ ઉપરોક્ત પૃષ્ઠભૂમિમાં, પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ની પેટા-કલમ (૧) ની કલમ (બી) હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલ વિવાદિત જાહેરનામાની માન્યતાની તપાસ કરી શકાય છે.

૧૨.૩ આ મુદ્દાના વિવાદને વધુ સારી રીતે સમજવાના હેતુસર પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમના ઉદ્દેશ અને તેની કલમ ૪ ની જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય હોઈ શકે છે.

૧૨.૪ પ્રસ્તાવનામાં જણાવ્યા મુજબ પશુ નિયંત્રણ કાયદાનો ઉદ્દેશ આ રીતે વાંચે છે:

“ગુજરાત રાજ્યમાં અમુક ચીજવસ્તુઓના ઉત્પાદન, અવરજવર, પુરવઠા અને વિતરણ અને વેપાર અને વાણિજ્યના નિયંત્રણ અને નિયમન માટે અને પશુઓની જાળવણી અને અવરજવર માટે સામાન્ય જનતાના હિતમાં જોગવાઈ કરવા માટેનો કાયદો.

જ્યારે કે સામાન્ય જનતાના હિતમાં, સમુદાયના જીવન માટે જરૂરી અમુક ચીજવસ્તુઓના ઉત્પાદન, અવરજવર, પુરવઠા અને વિતરણના નિયંત્રણ અને નિયમન માટે અને તેમાં વેપાર અને વાણિજ્યના નિયંત્રણ અને નિયમન માટે, અને પશુઓની જાળવણી, લાઈસન્સ અને અવરજવર માટે, અને આવી ચીજવસ્તુઓ અને પશુઓમાં વેપારીઓને લાઈસન્સ આપવા માટે અને અન્ય અમુક હેતુઓ માટે જોગવાઈ કરવી અનુકૂળ છે.

૧૨.૫ આમ, ગુજરાત રાજ્યમાં પશુઓની જાળવણી અને અવરજવરને નિયંત્રિત કરવા અને નિયમન કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે પશુ નિયંત્રણ કાયદો ઘડવામાં આવ્યો છે, કારણ કે સામાન્ય જનતાના હિતમાં, પશુઓની જાળવણી, લાઈસન્સ અને અવરજવરને નિયંત્રિત કરવા અને નિયમન કરવા અને પશુઓમાં વેપારીઓને લાઈસન્સ આપવા માટે જોગવાઈ કરવી અનુકૂળ છે.

૧૨.૬ કાયદાની કલમ ૪, જ્યાં સુધી તે વર્તમાન હેતુ માટે સુસંગત છે, તે આ રીતે વાંચે છે:

૪ ઉત્પાદન, પુરવઠો, વિતરણ વગેરેને નિયંત્રિત કરવાની સત્તા.

(૧) જો રાજ્ય સરકારનો અભિપ્રાય હોય કે પુરવઠો જાળવવા અથવા વધારવા માટે અથવા કોઈ આવશ્યક ચીજવસ્તુ અથવા પશુઓની વાજબી કિંમતે સમાન વહેંચણી અને ઉપલબ્ધતા સુનિશ્ચિત કરવા માટે આવું કરવું જરૂરી અથવા અનુકૂળ છે, તો તે આદેશ દ્વારા જોગવાઈ કરી શકે છે:

(એ) આવી આવશ્યક ચીજવસ્તુના ઉત્પાદન, પુરવઠા અને વિતરણ અથવા વેપાર અને વાણિજ્યનું નિયમન અથવા પ્રતિબંધ મૂકવા માટે,

(બી) પશુઓની અવરજવર, પુરવઠા અને વિતરણ અથવા વેપાર અને વાણિજ્યનું નિયમન અથવા પ્રતિબંધ મૂકવા માટે અથવા પશુઓની જાળવણીનું નિયમન કરવા માટે.”

૧૨.૭ પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ની પેટા-કલમ (૧) ના અવલોકન પર, એવું બહાર આવ્યું છે કે તેના હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાના હેતુ માટે એક પૂર્વવર્તી શરત એ છે કે રાજ્ય સરકારે એવો અભિપ્રાય બનાવવો પડશે કે પુરવઠો જાળવવા અથવા વધારવા માટે, અથવા આવશ્યક ચીજવસ્તુઓ અથવા પશુઓના વાજબી ભાવે ન્યાયી વિતરણ અને ઉપલબ્ધતા માટે, આવું કરવું જરૂરી અને અનુકૂળ છે.આવા અભિપ્રાયની રચના કર્યા પછી, આવશ્યક ચીજવસ્તુઓના કિસ્સામાં, કલમ (એ) ની જોગવાઈઓનો આશરો લઈ શકાય છે અને પશુઓના કિસ્સામાં, કલમ (બી) ની જોગવાઈઓનો આશરો લઈ શકાય છે.

૧૨.૮ આ કેસ પશુઓ સાથે સંબંધિત હોવાથી, રાજ્ય સરકાર માટે પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) (બી) હેઠળ જાહેરનામું બહાર પાડવાની મંજૂરી છે, જેમાં એવો અભિપ્રાય રચવામાં આવે કે પશુઓનો પુરવઠો જાળવવા અથવા વધારવા અથવા વાજબી ભાવે સમાન વિતરણ અને ઉપલબ્ધતા જાળવવાના હેતુથી, પશુઓની અવરજવર, પુરવઠા અને વિતરણ અથવા વેપાર અને

વાણિજ્યને નિયંત્રિત કરવા અથવા પ્રતિબંધિત કરવા માટે અથવા પશુઓની જાળવણીનું નિયમન કરવા માટે આદેશ આપવો જરૂરી અને અનુકૂળ છે.વર્તમાન કિસ્સામાં, ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ ના વિવાદિત જાહેરનામા દ્વારા, રાજ્ય સરકારે એવો અભિપ્રાય બનાવ્યો છે કે કેટલાક વિસ્તારોને દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારો જાહેર કરવામાં આવ્યા છે અને રાજ્યના આવા દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારોમાં ઘાસચારાની ઓછી ઉપલબ્ધતાને કારણે પશુઓ જોખમમાં છે અને પશુઓ ચેપી રોગોની ચપેટમાં આવી ગયા છે, તેથી, કોઈપણ દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં પશુઓની અવરજવરને નિયંત્રિત કરવી જરૂરી અને અનુકૂળ છે અને તેથી, પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ ની પેટા-કલમ (૧) ની કલમ (બી) હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને, ગુજરાત સરકારે કોઈપણ દુષ્કાળમાં પશુઓની અવરજવર પર પ્રતિબંધ મૂકતો આદેશ પસાર કર્યો છે. બહારથી અસરગ્રસ્ત વિસ્તાર.

૧૨.૯ વિવાદિત જાહેરનામાના સાદા વાંચન પર, તે સ્પષ્ટ છે કે એવો કોઈ અભિપ્રાય રચાયો નથી કે પુરવઠો જાળવવા અથવા વધારવા માટે અથવા વાજબી કિંમતે સમાન વિતરણ અને ઉપલબ્ધતા માટે દુષ્કાળ વિસ્તારમાં પશુઓની અવરજવરને નિયંત્રિત કરવી જરૂરી અને અનુકૂળ છે.રચાયેલ અભિપ્રાય એ છે કે ઘાસચારાની ઓછી ઉપલબ્ધતાને કારણે પશુઓ જોખમમાં છે અને પશુઓ ચેપી રોગોનું જોખમ બની ગયા છે.

૧૨.૧૦ પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ (૪) ની પેટા-કલમ (૧) ના અવલોકન પર, જે બહાર આવે છે તે એ છે કે તેની કલમ (બી) ની દ્રષ્ટિએ પગલાં લેવાના હેતુથી, રાજ્ય સરકારે પહેલા અભિપ્રાય બનાવવો પડશે કે પશુઓનો પુરવઠો જાળવવા અથવા વધારવા માટે આમ કરવું અનુકૂળ છે.મુખ્ય શબ્દ "પુરવઠો" છે."પુરવઠો" અભિવ્યક્તિનો અર્થ થાય છે કોઈને ઉપલબ્ધ કરાવવું; પ્રદાન કરવું.પશુઓનો પુરવઠો જાળવી રાખવાનો અર્થ એ છે કે જે હદ સુધી પશુઓને પહેલેથી જ પુરવઠો આપવામાં આવી રહ્યો છે ત્યાં સુધી તેમને ઉપલબ્ધ કરાવવું, જ્યારે પુરવઠો વધારવાનો અર્થ એ છે કે જે પશુઓને લાવવામાં આવી રહ્યા છે તેમની સંખ્યામાં વધારો કરવો.જો કે, વિવાદિત સૂચનામાં આવો કોઈ અભિપ્રાય સ્પષ્ટ દેખાતો નથી.

૧૨.૧૧ પ્રતિવાદી રાજ્ય સત્તાવાળાઓ વતી, વિદ્વાન વધારાના વકીલ જનરલે દલીલ કરી છે કે પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ ની પેટા-કલમ (૧) ની કલમ (બી), પશુઓની જાળવણીનું નિયમન કરવા માટે અન્ય બાબતોની સાથે આદેશ આપવાની જોગવાઈ કરે છે અને જ્યારે જાહેરનામું કહે છે કે પશુઓ દાવ પર છે ત્યારે તેનો અર્થ એ છે કે ઘાસચારાની ઓછી ઉપલબ્ધતાને કારણે પશુઓની જાળવણી દાવ પર છે જે પશુઓની જાળવણીને અસર કરશે.આ અદાલતના અભિપ્રાયમાં, ઉપરોક્ત દલીલ એ કારણોસર સ્વીકારવાને લાયક નથી કે પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ ની પેટા-કલમ (૧) માં રાજ્ય

સરકારે પ્રથમ અભિપ્રાય રચવાની જરૂર છે કે પુરવઠો જાળવવા અથવા વધારવા માટે, અથવા પશુઓના વાજબી ભાવે ન્યાયી વિતરણ અને ઉપલબ્ધતા માટે આવું કરવું જરૂરી અને અનુકૂળ છે, ત્યારબાદ તે પશુઓની જાળવણીનું નિયમન કરવા માટે આદેશ પસાર કરી શકે છે. પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ની પેટા-કલમ (૧) માં દર્શાવેલ અભિપ્રાય નોંધ્યા વિના, પશુઓની જાળવણીનું નિયમન કરતો આદેશ આપવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી. તેથી, જ્યારે જાહેરનામામાં પશુઓની જાળવણીનું નિયમન કરવાની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે, ત્યારે આવા આદેશ કરવા માટેની પૂર્વવર્તી શરત સંતોષાઈ નથી, જે વિવાદિત જાહેરનામાને કાયદામાં મિનટકાઉ બનાવે છે કારણ કે તે જે વૈધાનિક જોગવાઈ હેઠળ જારી કરવામાં આવી છે તેની સાથે સુસંગત નથી.

૧૨.૧૨ પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ સત્તાના ઉપયોગ માટેની પૂર્વવર્તી શરત સંતોષાતી નથી તે હકીકત ઉપરાંત, આ પ્રકારનું જાહેરનામું બહાર પાડવાનું એક કારણ એ છે કે પશુઓ ચેપી રોગોની ચપેટમાં આવી ગયા છે. જ્યાં સુધી પશુઓ ચેપી રોગોનો ભોગ બને છે તે બીજા કારણની વાત છે, ત્યાં સુધી એ નોંધવું યોગ્ય રહેશે કે જ્યાં સુધી ચેપી અને ચેપી રોગોના નિવારણ અને નિયંત્રણની વાત છે, ત્યાં પ્રાણીઓમાં ચેપી અને ચેપી રોગોના નિવારણ અને નિયંત્રણ અધિનિયમ, ૨૦૦૮ જેવા ચોક્કસ કાયદા છે. તે

અધિનિયમની કલમ ૬ અને ૭ જે વર્તમાન હેતુ માટે સુસંગત છે તે નીચે મુજબ વાંચે છે:

૬ નિયંત્રિત વિસ્તારો અને મુક્ત વિસ્તારોની સૂચના. –

(૧) રાજ્ય સરકાર, કોઈપણ અનુસૂચિત રોગને અટકાવવા, નિયંત્રિત કરવા અથવા નાબૂદ કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે, જાહેરનામા દ્વારા, પ્રાણીની કોઈપણ પ્રજાતિ અને અન્ય કોઈપણ પ્રજાતિને અસર કરતી કોઈપણ અનુસૂચિત રોગના સંદર્ભમાં કોઈપણ વિસ્તારને નિયંત્રિત વિસ્તાર જાહેર કરી શકે છે, જે ઉપરોક્ત જાહેરનામામાં નિર્દિષ્ટ રોગ માટે સંવેદનશીલ હોઈ શકે છે.

(૨) રાજ્ય સરકાર પેટા-કલમ (૧) હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલ જાહેરનામાનો સાર પણ સ્થાનિક ભાષામાં સ્થાનિક અખબારમાં અને મોટા અવાજે ઘોષણા કરીને અને વિસ્તારમાં ઢોલ વગાડીને પ્રકાશિત કરાવશે.

(૩) જ્યાં પેટા-કલમ (૧) હેઠળ જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યું હોય, ત્યાં નિયંત્રિત વિસ્તારમાં પ્રજાતિના તમામ પ્રાણીઓને તે રોગ સામે ફરજિયાત રસીકરણને આધિન રહેશે અને રાજ્ય સરકાર જાહેર સૂચના દ્વારા નિર્દેશ કરે તે રીતે અને સમયની અંદર રોગ સામેના અન્ય પગલાંને આધિન રહેશે.

(૪) રાજ્ય સરકાર જરૂરી રસી ઉપલબ્ધ કરાવશે અને તે ફરજિયાત રહેશે

પ્રાણીને ફરજિયાત રસી અપાવવા માટે પેટા-કલમ (૩) હેઠળ રસી આપવી જરૂરી હોય તેવા પ્રાણીના દરેક માલિક અથવા પ્રભારી વ્યક્તિની.

(૫) નિયામક પાસેથી પ્રાપ્ત થયેલા અહેવાલ પર અથવા અન્યથા, રાજ્ય સરકારને સંતોષ થાય કે, કોઈપણ નિયંત્રિત વિસ્તારમાં, પ્રાણીની કોઈપણ પ્રજાતિને અસર કરતા કોઈપણ અનુસૂચિત રોગો હવે પ્રચલિત નથી, તો તે જાહેરનામા દ્વારા, પ્રાણીની ચોક્કસ પ્રજાતિના સંબંધમાં તે વિસ્તારને તે રોગના સંદર્ભમાં મુક્ત વિસ્તાર જાહેર કરી શકે છે.

(૬) જ્યાં પેટા-કલમ (૫) હેઠળ જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યું હોય, ત્યાં પ્રજાતિના અથવા અન્ય કોઈ સંવેદનશીલ પ્રજાતિના પ્રાણી કે જેના સંબંધમાં તે મુક્ત વિસ્તાર છે તેને મુક્ત વિસ્તારમાં પ્રવેશવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં, સિવાય કે તે ચોક્કસ રોગ સામે રસીકરણ દ્વારા યોગ્ય રીતે રસીકરણ કરવામાં આવે.

૭ નિયંત્રિત વિસ્તારમાંથી પ્રાણીઓની અવરજવર પર પ્રતિબંધ. -

(૧) જ્યાં કલમ ૬ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ પ્રાણીઓની કોઈ પણ પ્રજાતિને અસર કરતા કોઈ પણ રોગના સંબંધમાં કોઈ પણ વિસ્તારને નિયંત્રિત વિસ્તાર જાહેર કરતું જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યું હોય, ત્યાં તે પ્રજાતિના કોઈ પણ પ્રાણીને જ્યાં રાખવામાં આવે છે ત્યાંથી ખસેડી શકાશે નહીં.

(૨) નિયામક, કોઈ પણ ક્ષેત્રના સંબંધમાં કોઈ પણ અનુસૂચિત રોગના નિયંત્રણ, નિવારણ અથવા નાબૂદીના હેતુ માટે, સત્તાવાર રાજપત્રમાં પ્રકાશિત આદેશ દ્વારા, તેમાં નિર્દિષ્ટ કોઈપણ પ્રજાતિના તમામ પ્રાણીઓને, તેને જ્યાં રાખવામાં આવે છે ત્યાંથી અન્ય કોઈપણ સ્થળે જવા પર પ્રતિબંધ મૂકી શકે છે.

(૩) પેટા-કલમો (૧) અને (૨) માં સમાવિષ્ટ કંઈપણ પ્રતિબંધિત હોવાનું માનવામાં આવશે નહીં –

(એ) તેમાં ઉલ્લેખિત કોઈપણ પ્રાણીને, જ્યાં તેને રાખવામાં આવે છે ત્યાંથી, જ્યાં તેને રસી આપી શકાય તે નજીકના સ્થળે ખસેડવું, જ્યાં સુધી પ્રાણીને રસીકરણ દ્વારા તેના રસીકરણના હેતુ માટે ખસેડવામાં આવી રહ્યું હોય; અથવા

(બી) આવા કોઈપણ પ્રાણીની હિલચાલ, જ્યાં સુધી તેની સાથે રસીકરણનું માન્ય પ્રમાણપત્ર હોય તે દર્શાવવા માટે કે પ્રાણીને ચોક્કસ રોગ સામે યોગ્ય રીતે રસીકરણ કરવામાં આવ્યું છે અને તે આવા રસીકરણનું યોગ્ય નિશાન ધરાવે છે.”

૧૨.૧૩ ઉપરોક્ત જોગવાઈઓને ખાલી વાંચીને એ સ્પષ્ટ થાય છે કે ચેપી અને ચેપી રોગોના કિસ્સામાં તે કાયદા હેઠળ પગલાં લેવા પડશે, પશુ નિયંત્રણ કાયદા હેઠળ નહીં. બીજો આધાર કે જેના પર જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યું છે, તે

સુસંગત આધાર નથી કે જેના પર પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) (બી) હેઠળ જાહેરનામું બહાર પાડી શકાય, ભલે તેની કલમ (એ) અને (બી) હેઠળ કાર્યવાહી કરવા માટેની પૂર્વશરત સંતોષાય, કારણ કે, તે સંબંધમાં કાર્યવાહી કરવા માટે ચોક્કસ કાયદો છે.

૧૨.૧૪ તે એક સારી રીતે સ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે વૈધાનિક જોગવાઈનું અર્થઘટન કરતી વખતે, સમગ્ર કાયદાની યોજના અને હેતુ કે જેના માટે તે ઘડવામાં આવ્યો હતો તેને ધ્યાનમાં લેવો પડશે.તેથી પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ ની જોગવાઈઓનું અર્થઘટન કરતી વખતે તેની કલમ ૮ ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખવી પડશે.પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૮ આ રીતે વાંચે છે:

“૮ જીવનની સામાન્ય પ્રવૃત્તિઓમાં શક્ય તેટલી ઓછી દખલગીરી કરવી.- આ કાયદાનું પાલન કરતી કોઈપણ સત્તા અથવા વ્યક્તિ જીવનના સામાન્ય વ્યવસાયો અને મિલકતના આનંદમાં દખલ કરશે, જે લોકોના સામાન્ય હિત સાથે સુસંગત હોય.”

૧૨.૧૫ આમ, કાયદાનું પાલન કરતી વખતે, કોઈપણ સત્તાધિકારી અથવા વ્યક્તિએ એ સુનિશ્ચિત કરવું જરૂરી છે કે જીવનના સામાન્ય વ્યવસાયો અને

સંપત્તિનો આનંદ માણવામાં દખલગીરી જાહેર હિત સાથે સુસંગત હોય તેટલી ઓછી હોય.જ્યારે કે વર્તમાન કેસમાં, વિવાદિત જાહેરનામાની અસર એ છે કે અહીં અરજદારોને તેમના જીવનના સામાન્ય વ્યવસાય એટલે કે પશુધનની નિકાસ કરવાથી સંપૂર્ણપણે અટકાવવામાં આવ્યા છે, અને પરિવહન દ્વારા પણ પ્રાણીઓના પ્રવેશ પર આ પ્રકારનો સંપૂર્ણ પ્રતિબંધ, જે પ્રતિવાદીઓ વતી સૂચવવામાં આવે છે, તે લોકોના સામાન્ય હિત સાથે સુસંગત છે તે બતાવવા માટે રેકૉર્ડ પર કંઈ નથી.તેથી વિવાદિત જાહેરનામું પણ પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૮ સાથે સુસંગત નથી.

શું પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) (બી) હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલ ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખની સૂચના પરિવહનમાં રહેલા પશુઓને લાગુ પડશે?

૧૩ વર્તમાન કેસની હકીકતો પર વિવાદિત જાહેરનામાની લાગુ થવાની તપાસ કરતા, અરજદારો વતી, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે કોઈ પણ સંજોગોમાં વિવાદિત જાહેરનામું પસાર થવાને આવરી લેશે નહીં અને આંતર-રાજ્ય અવરજવરને નિયંત્રિત કરી શકશે નહીં.અરજદારોના જણાવ્યા અનુસાર, વિવાદિત જાહેરનામું દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં બહારથી કોઈપણ પશુઓની અવરજવર પર પ્રતિબંધ મૂકે છે, જેનો અર્થ એ થશે કે દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં

પશુઓને લાવી શકાતા નથી, જો તે વિસ્તાર પશુઓને રાખવાનું અંતિમ સ્થળ હોય, પરંતુ અરજદારો પરિવહન દરમિયાન દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં પશુઓ લાવી રહ્યા હોય અને અંતિમ બિંદુ દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં ન હોય, તો વિવાદિત જાહેરનામું તેમને લાગુ પડશે નહીં. રિલાયન્સને **સેન્ટ્રલ ઇન્ડિયા સ્પિનિંગ એન્ડ વીવિંગ એન્ડ મેન્યુફેક્ચરિંગ કંપની લિમિટેડ વિરુદ્ધ મ્યુનિસિપલ કમિટી, એ આઈ આર ૧૯૫૮ એસ સી ૩૪૧** માં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય પર મૂકવામાં આવ્યું હતું, જેમાં તે આ રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે:

“પ હાઈકોર્ટનો મત હતો કે

“‘નિકાસ’ અને ‘આયાત’ શબ્દોનો કોઈ વિશેષ અર્થ નથી. તેઓ સામાન્ય શબ્દકોશ અર્થ ધરાવે છે, જે મારા અભિપ્રાયના પ્રારંભિક ભાગમાં મેં જે નિર્ણયોનો ઉલ્લેખ કર્યો છે તેનો પાયો રહ્યો છે. આ શબ્દોનો અર્થ માત્ર ‘તેમાંથી બહાર કાઢવું અને અંદર લાવવું’ થાય છે.

અપીલકર્તાની દલીલ એ છે કે “આયાત કરાયેલ અથવા નિકાસ કરાયેલ” શબ્દોનો અર્થ માત્ર “લાવવાનો” અથવા બહાર લાવવાનો અથવા બહાર લઈ જવાનો “નથી, પરંતુ તે માલની સમાપ્તિ અથવા મુસાફરીની શરૂઆતનો પણ સંદર્ભ ધરાવે છે અને સૂચવે છે કે જેના પર કર લાદવાની માંગ કરવામાં આવી છે અને તેથી પરિવહનમાં જે માલ મ્યુનિસિપલ સમિતિની હદમાં પરિવહન કરવામાં આવે છે તે ન તો

મ્યુનિસિપલ મર્યાદામાં આયાત કરવામાં આવે છે અને ન તો તેમાંથી નિકાસ કરવામાં આવે છે. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે જો 'આયાત કરાયેલ અથવા નિકાસ કરાયેલ' શબ્દોનો ઉપયોગ માત્ર 'લાવવા' અથવા 'બહાર કાઢવા અથવા બહાર કાઢવા' માટે કરવામાં આવે તો પણ 'ટર્મિનલ' વિશેષણ દ્વારા કરવેરાની લાયકાત એ માલની મુસાફરીના 'ટર્મિનસ એડ ક્વેમ' અથવા 'ટર્મિનસ ક્વો' નું સૂચક છે અને પરિવહનમાં માલને બાકાત રાખે છે. બીજી તરફ પ્રતિવાદી રજૂ કરે છે કે કર માત્ર મ્યુનિસિપલ હદમાં માલના પ્રવેશ પર અથવા તેમાંથી બહાર નીકળવા પર વસૂલવામાં આવે છે અને "ટર્મિનલ" શબ્દ નગરપાલિકાની અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદાના અંતનો સંદર્ભ આપે છે, માલની મુસાફરીનો નહીં. તેથી પક્ષકારોની સંબંધિત દલીલોની અસરકારકતા માટે બાંધકામના નિર્ધારણને ખરેખર મહત્વપૂર્ણ શબ્દો પર મૂકવાની જરૂર છે, જેમાં "અંતિમ કર", "આયાત અથવા નિકાસ" અને "નગરપાલિકાની મર્યાદા" છે." કાયદાના આ શબ્દોના અર્થઘટનમાં જો બે સંભવિત અર્થઘટનો હોય તો તેની અસર નાગરિકની તરફેણ કરનારને આપવામાં આવે છે, તેના પર બોજ લાદનારને નહીં.

૬ "આયાત એ લેટિન શબ્દ મહત્વ પરથી ઉતરી આવ્યો છે, જેનો અર્થ થાય છે "લાવવું" અને "નિકાસ", જે લેટિન શબ્દ "નિકાસ" પરથી ઉતરી

આવ્યો છે, જેનો અર્થ થાય છે "હાથ ધરવું", પરંતુ આ શબ્દોનું અર્થઘટન માત્ર તેમના શાબ્દિક વ્યુત્પત્તિ અનુસાર ન કરવું જોઈએ. લેક્સિકો-તાર્કિક રીતે તેઓ 'પરિવહન' માં માલનો કોઈ સંદર્ભ ધરાવતા નથી, જે શબ્દ ટ્રાન્ઝાયરમાંથી ઉતરી આવ્યો છે, જેનો અર્થ પરિવહન એટલે કે સમાન છે. પાર કરવા માટે. 'આયાત' અને 'નિકાસ' શબ્દોનો શબ્દકોશ અર્થ તેમના વ્યુત્પન્ન અર્થ સુધી મર્યાદિત નથી પરંતુ અન્ય અર્થો પણ ધરાવે છે. વેબસ્ટરના આંતરરાષ્ટ્રીય શબ્દકોશ અનુસાર "આયાત" શબ્દનો અર્થ થાય છે વિદેશી અથવા બાહ્ય સ્રોતમાંથી લાવવું; બહારથી રજૂ કરવું; ખાસ કરીને વાણિજ્યના વ્યવહારોમાં વિદેશી દેશમાંથી કોઈ સ્થળ અથવા દેશમાં (માલ અથવા વેપારી માલ) લાવવો; નિકાસનો વિરોધ કરવો.

૭ તેવી જ રીતે વેબસ્ટરના આંતરરાષ્ટ્રીય શબ્દકોશ અનુસાર "નિકાસ" નો અર્થ થાય છે "લઈ જવું; દૂર કરવું; વિદેશમાં ખાસ કરીને વિદેશમાં વાણિજ્યના માર્ગમાં વેપારી માલ અથવા ચીજવસ્તુઓ તરીકે લઈ જવું અથવા મોકલવું; આયાતથી વિપરીત." ઓક્સફર્ડ ડિક્શનરી આ બંને શબ્દોનો સમાન અર્થ આપે છે.

૮ ઓક્સફર્ડ ડિક્શનરીમાં "ટ્રાન્ઝિટ" શબ્દનો અર્થ થાય છે એક સ્થળ અથવા બિંદુથી બીજા સ્થળે પસાર થવાની ક્રિયા અથવા

હકીકત.વ્યક્તિઓ અથવા માલસામાનની એક જગ્યાએથી બીજી જગ્યાએ માલિશ અથવા વાહન:તેનો અર્થ એ પણ થાય છે કે પાર કરવું અથવા (કંઈક) પસાર કરવું, પાર કરવું.પ્રતિવાદી જે શબ્દો પર આધાર રાખે છે તેના સામાન્ય અર્થ અનુસાર પણ, જે માલ પરિવહનમાં હોય અથવા પરિવહન કરવામાં આવી રહ્યો હોય તેને ભાગ્યે જ "આયાત કરાયેલ અથવા નિકાસ કરાયેલ માલ" કહી શકાય કારણ કે તે ન તો નિકાસ કરવામાં આવે છે કે ન તો આયાત કરવામાં આવે છે, પરંતુ તે માત્ર એક ચોક્કસ વિસ્તારમાંથી અથવા કોઈ ચોક્કસ વિસ્તારમાંથી તેમના અંતિમ ગંતવ્ય સુધી પરિવહન કરવાના હેતુથી લઈ જવામાં આવતો માલ છે, જે તાત્કાલિક નાગપુર હતું.

૯ પ્રતિવાદીના વકીલે વિવિધ ભારતીય ઉચ્ચ અદાલતો દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલા નીચેના કેસોનો ઉલ્લેખ કરીને તેમની દલીલને ટેકો આપવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો જ્યાં 'આયાત' અને 'નિકાસ' શબ્દોનો અર્થ 'લાવો' અથવા 'બહાર કાઢો અથવા દૂર કરો' તરીકે કરવામાં આવ્યો હતો અને એવું પણ માનવામાં આવ્યું હતું કે પરિવહનમાં માલ પણ 'આયાત' અથવા 'નિકાસ' શબ્દો દ્વારા આવરી લેવામાં આવે છે.

૨૨ વ્યાપારી અર્થમાં ઉપયોગમાં લેવાતા આ શબ્દોના સામાન્ય અર્થના કોઈ સંદર્ભ વિના તેમના વ્યુત્પન્ન અર્થમાં "આયાત કરેલા અથવા નિકાસ કરેલા" શબ્દોને આપીને, ભારતમાં નક્કી થયેલા કિસ્સાઓમાં આ શબ્દોને ખૂબ સામાન્ય અર્થ આપ્યો છે, જે તે ખંડના સેટિંગ, સંદર્ભ અને ઇતિહાસમાંથી દેખાય છે જેનો હેતુ ન હતો.પ્રતિવાદી દ્વારા આગ્રહ કરાયેલી રીતે 'આયાત' અથવા 'નિકાસ' ના નિર્માણની અસર નગરપાલિકાની હદમાં રેલવે સ્ટેશનમાંથી પસાર થતા રેલ-વહન માલને રેલવે સ્ટેશન પર તેમના આગમન અથવા ત્યાંથી પ્રસ્થાન પર કર લાદવા માટે જવાબદાર બનાવશે અથવા બંને જે માત્ર અસુવિધા જ નહીં પરંતુ મૂંઝવણ તરફ દોરી જશે, અને આંતર-રાજ્ય અને રાજ્યની અંદરના વેપાર પર અતિશય વિલંબ અને અસહ્ય બોજમાં પણ પરિણમશે.તે ભાગ્યે જ સંભવ છે કે તે વિધાનસભાનો હેતુ હતો.આવું અર્થઘટન વાહિયાતતા તરફ દોરી જશે, જેને અર્થઘટનના નિયમો અનુસાર ટાળવું જોઈએ."

૧૩.૧ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાંથી પશુઓના પરિવહનને પશુઓને લાવવા સાથે સરખાવી ન શકાય કારણ કે તે એક મૂર્ખતા તરફ દોરી જાય છે, કારણ કે તે દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાંથી પશુઓના પરિવહન પર પણ પ્રતિબંધ મૂકશે.

૧૩.૨ બીજી બાજુ, વિદ્વાન એડિશનલ એડવોકેટ જનરલે ભારપૂર્વક દલીલ કરી હતી કે વિવાદિત જાહેરનામાની અસર એ છે કે દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં કોઈ પ્રવેશ રહેશે નહીં, જેમાં પરિવહનનો પણ સમાવેશ થશે.એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે અન્ય વિસ્તારોમાંથી દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારો જાહેર કરાયેલા ૫૧ તાલુકાઓમાં અવરજવર પર પ્રતિબંધ છે, પછી ભલે તે વ્યક્તિ ગુજરાતની અંદર વેપાર કરવા માંગે છે કે કેમ તે હકીકતને ધ્યાનમાં લીધા વગર.અરજદારની રજૂઆત કે તે એક પરિવહન માર્ગ છે તે સ્વીકારી શકાતો નથી કારણ કે પરિવહન નક્કી કરવા માટે પ્રવેશ અને બહાર નીકળવાના બિંદુઓની દેખરેખ કરવી શક્ય નથી.

૧૩.૩ જ્યાં સુધી પરિવહનમાં રહેલા પ્રાણીઓને લાગુ ન થવાના જાહેરનામાનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી આ અદાલત અરજદારો માટે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતમાં તથ્ય શોધે છે.વિવાદિત જાહેરનામા પરથી જોઈ શકાય છે કે દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારોમાં ઘાસચારાની ઓછી ઉપલબ્ધતાને કારણે અને પશુઓ ચેપી રોગોની ચપેટમાં આવી ગયા હોવાથી પશુઓ જોખમમાં છે.

૧૩.૪ આ સંબંધમાં, પશુ પરિવહન નિયમો, ૧૯૭૮ના પ્રકરણ ૬ની જોગવાઈઓનો સંદર્ભ આપી શકાય છે, જે પશુ કૂરતા નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૬૦ની કલમ ૩૮ની પેટા-કલમ (૨) ની કલમ (કે) દ્વારા આપવામાં

આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને બનાવવામાં આવી છે, જે ઘેટાં અને બકરાના પરિવહનને લાગુ પડે છે.આ નિયમો છ કલાકથી વધુની મુસાફરી સાથે રેલ અથવા માર્ગ દ્વારા ઘેટાં અને બકરાઓના પરિવહનને લાગુ પડે છે.તેના નિયમ ૭૦ માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે મુસાફરી દરમિયાન પૂરતો ખોરાક અને ઘાસચારો લઈ જવો પડશે અને નિયમિત અંતરાલે પાણીની સુવિધા પૂરી પાડવામાં આવશે.આમ, જો નિયમમાં મુસાફરી દરમિયાન ખોરાક અને ઘાસચારાની જરૂર હોય, તો દુકાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં ઘાસચારાની ઉપલબ્ધતાને અસર કરતા પરિવહનમાં પશુઓનો પ્રશ્ન ઊભો નહીં થાય.

૧૩.૫ સેન્ટ્રલ ઈન્ડિયા એસ. પી. જી., ડબલ્યુ. વી. જી. એન્ડ એમ. એફ. જી. કં. લિમિટેડ વિરુદ્ધ મ્યુનિસિપલ કમિટી, (ઉપરોક્ત) માં સુપ્રીમ કોર્ટે એવું માન્યું છે કે જે ચીજવસ્તુઓ પરિવહનમાં છે અથવા પરિવહન કરવામાં આવી રહી છે તેને ભાગ્યે જ "આયાત કરાયેલ અથવા નિકાસ કરાયેલ માલ" કહી શકાય કારણ કે તે ન તો નિકાસ કરવામાં આવી રહી છે અથવા આયાત કરવામાં આવી રહી છે પરંતુ તે માત્ર પ્રદેશના ચોક્કસ ભાગમાં અથવા ચોક્કસ વિસ્તારમાં તેમના અંતિમ ગંતવ્ય સુધી પરિવહન કરવાના હેતુથી લઈ જવામાં આવતી વસ્તુઓ છે.અદાલતે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે પ્રતિવાદી દ્વારા આગ્રહ કરાયેલી રીતે "આયાત" અથવા "નિકાસ" ના નિર્માણની અસર નગરપાલિકાની મર્યાદામાં રેલવે સ્ટેશનમાંથી પસાર થતા રેલ-વહન માલને રેલવે સ્ટેશન પર તેમના આગમન અથવા ત્યાંથી

પ્રસ્થાન અથવા બંને પર કર લાદવા માટે જવાબદાર બનાવશે જે માત્ર અસુવિધા જ નહીં પરંતુ મૂંઝવણ તરફ દોરી જશે, અને આંતર-રાજ્ય અને રાજ્યની અંદરના વેપાર પર અતિશય વિલંબ અને અસહ્ય બોજમાં પણ પરિણમશે. તે ભાગ્યે જ સંભવ છે કે તે વિધાનસભાનો હેતુ હતો. આવા અર્થઘટન મૂર્ખતા તરફ દોરી જશે, જે અર્થઘટનના નિયમો અનુસાર ટાળવામાં આવે છે. વર્તમાન કેસની હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને, એવી દલીલ કરવા માટે કે જાહેરનામું અન્યથા માન્ય છે, જો પશુઓ દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં કાયમી ધોરણે પ્રવેશ કરે છે અને ત્યાં રાખવામાં આવે છે, તો તેની અસર વિસ્તારમાં ઘાસચારાની ટૂંકી ઉપલબ્ધતા પર પડી શકે છે અને તેથી, રાજ્ય સરકાર તેના પ્રવેશ પર પ્રતિબંધ મૂકવાનું વાજબી ઠેરવી શકે છે. પરંતુ જ્યાં સુધી પરિવહન દરમિયાન પશુઓની વાત છે, જે હમણાં જ પસાર થાય છે, રાજ્ય સરકાર માટે તેના પર પ્રતિબંધ મૂકવાની મંજૂરી નહીં હોય, કારણ કે, એક રાજ્યમાંથી બીજા રાજ્યમાં પશુઓના પરિવહન માટેનો માર્ગ દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાંથી હોઈ શકે છે; તેનો અર્થ એ નથી કે વિવાદિત સૂચનાનો આશરો લઈને, દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાંથી પરિવહનના હેતુ માટે પણ પશુઓના પરિવહન પર પ્રતિબંધ મૂકી શકાય છે કારણ કે તે વાહિયાતતા તરફ દોરી જશે અને તેથી તેને ટાળવું જરૂરી છે. પશુઓનો પુરવઠો જાળવવા અથવા વધારવા માટે, પરિવહનમાં પશુઓના પરિવહનની કોઈ સુસંગતતા રહેશે નહીં કારણ કે તેને દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં પશુઓના પુરવઠામાં જાળવણી અથવા વધારો સાથે

કોઈ લેવાદેવા નથી.વિવાદિત જાહેરનામું પરિવહનમાં રહેલા પશુઓને લાગુ નહીં પડે તેવી દલીલ, તેથી, સ્વીકૃતિની લાયકાત ધરાવે છે.

શું ગુજરાત આવશ્યક ચીજવસ્તુઓ અને પશુ (નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૨૦૦૫ની કલમ ૪ (૧) આઈ. બી. હેઠળ ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખનું વિવાદિત જાહેરનામું સત્તાનો રંગબેરંગી ઉપયોગ કરીને બહાર પાડવામાં આવ્યું છે?

૧૪ જ્યાં સુધી સત્તાના રંગબેરંગી ઉપયોગ માટે જાહેરનામું બહાર પાડવાની વાત છે, ત્યાં સુધી અરજદારો વતી કેસના ઇતિહાસનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો કે રાજ્ય દ્વારા ટુના બંદરમાંથી પ્રાણીઓની નિકાસને રોકવા માટે સતત પ્રયાસો કરવામાં આવ્યા છે અને જાહેરનામાની આડમાં, નિકાસના હેતુ માટે પશુધનની અવરજવર પર અંકુશ મૂકવામાં આવ્યો છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે કસ્ટમ સરહદો પર આયાત અને નિકાસ અને વિદેશી દેશો સાથે વેપાર અને વાણિજ્ય એવી બાબતો છે જે ભારતના બંધારણની સાતમી અનુસૂચિની સૂચિ ૧ ની એન્ટ્રી ૪૧ હેઠળ આવે છે, એટલે કે, કેન્દ્રની સૂચિ અને રાજ્ય સરકાર પાસે કસ્ટમ સરહદો પર આયાત અથવા નિકાસને મંજૂરી આપવા અથવા પ્રતિબંધિત કરવાની કોઈ સત્તા નથી.એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે બંદર પર જે નિકાસ કરવામાં આવે છે તેના પર નિયંત્રણ રાખવાની સત્તા રાજ્ય પાસે નથી અને તેથી,

રાજ્ય જે સીધી રીતે કરી શકતું નથી તે પરોક્ષ રીતે કરવા માટે સત્તાના રંગબેરંગી ઉપયોગમાં વિવાદિત જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યું છે.

૧૪.૧ પ્રતિવાદીઓ વતી, વિદ્વાન એડિશનલ એડવોકેટ જનરલે રજૂઆત કરી હતી કે વિવાદિત જાહેરનામું પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) (બી) હેઠળ સત્તાના સ્વતંત્ર ઉપયોગમાં બહાર પાડવામાં આવ્યું છે અને તેનો પશુધનની નિકાસને રોકવા સાથે કોઈ સંબંધ નથી. વિવાદિત જાહેરનામાના પરિણામ રૂપે, અરજદારો નિકાસના હેતુથી દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારોમાં પશુઓને લાવવાની સ્થિતિમાં નથી, પરંતુ તે બાબત પર એવું ન કહી શકાય કે રાજ્ય સરકારમાં નિહિત સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને જે જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યું છે તે સત્તાના રંગબેરંગી ઉપયોગમાં બહાર પાડવામાં આવ્યું છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે તેમાં નોંધાયેલા વિસ્તારોમાં દુષ્કાળ જાહેર કરતી ૩૦/૧૦/૨૦૧૮ તારીખની સૂચના તેમાં ઉલ્લેખિત તથ્યો પર આધારિત છે. તે જાહેરનામાના પરિણામે, રાજ્ય સરકારે જાહેરનામામાં દર્શાવેલ કારણોસર અન્ય વિસ્તારોમાંથી કોઈપણ પ્રવેશ પર પ્રતિબંધ મૂકતો ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખનો જાહેરનામું બહાર પાડ્યું હતું. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સત્તા વિધાનસભા દ્વારા રાજ્ય સરકારને આપવામાં આવે છે અને તે સામાન્ય વહીવટી સત્તાથી અલગ અર્ધ કાયદાકીય કાર્ય છે અને વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં રંગબેરંગી ક્વાયટનો આરોપ ખોટો છે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી

કે આ જાહેરનામાની કોઈ કાયમી અસર નથી અને દુષ્કાળના સમયગાળાને આવરી લેતા ટૂંકા ગાળા માટે જારી કરવામાં આવી છે અને તેથી, સત્તાના રંગબેરંગી ઉપયોગનો આરોપ પણ ટકાઉ નથી.

૧૪.૨ જ્યાં સુધી સત્તાના રંગબેરંગી ઉપયોગના આરોપની વાત છે, ત્યાં સુધી કેસના ઇતિહાસનો સંદર્ભ લેવો જરૂરી હોઈ શકે છે, જે કંઈક અંશે ચેકર છે.સૌપ્રથમ ૬/૮/૨૦૧૮ ના પત્ર/આદેશ દ્વારા, કર્ણાટક જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ અને કલેક્ટરે ૬/૮/૨૦૧૮ પર નિકાસ કરવા માટે નિર્ધારિત માલ માટે પ્રાણીઓ પ્રત્યે ક્રૂરતા નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૬૦ હેઠળ કથિત ઉલ્લંઘન વિશે નિરીક્ષણ કરવા અને અહેવાલ રજૂ કરવા માટે ત્રણ સભ્યોની સમિતિની રચના કરી હતી અને આગામી આદેશો સુધી ટુના બંદર દ્વારા પશુધનની અવરજવર પર પ્રતિબંધ મૂક્યો હતો.ત્યારબાદ દીનદયાળ પોર્ટ ટ્રસ્ટના ટ્રાફિક મેનેજરે ગેટ પર જવાની મંજૂરી આપી ન હતી

પશુધનમાં અને તેથી, લેટ્સ એક્સપોર્ટ ઓર્ડર્સ જારી કરી શકાતા ન હતા અને પશુધનની નિકાસ કરી શકાતી ન હતી.અરજદારોએ સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૧૨૪૬૨/૨૦૧૮ માં સિવિલ અરજી દાખલ કર્યા પછી જ ટ્રાફિક મેનેજરે અરજદારોની વિનંતી સ્વીકારી હતી.ત્યારબાદ જ્યારે અરજદારોએ પ્રવેશના બિલ દાખલ કર્યા, ત્યારે કસ્ટમ્સના અધીક્ષકે તેમના કાર્યાલય દ્વારા પ્રાપ્ત રજૂઆતોને ધ્યાનમાં રાખીને તેમને અટકાવી રાખ્યા હતા.તેથી, અરજદારોને

વિશેષ નાગરિક અરજી નંબર ૧૭૪૩૩/૨૦૧૮ તરીકે રિટ પિટિશન દ્વારા આ અદાલતનો સંપર્ક કરવા માટે મજબૂર કરવામાં આવ્યા હતા, જેનો નિર્ણય ૩૦મી નવેમ્બર, ૨૦૧૮ના ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા લેવામાં આવ્યો હતો, જેમાં અદાલતે કસ્ટમ્સના અધીક્ષકના શિપિંગ બિલને અટકાવી રાખવાના સંદેશાવ્યવહારને રદ કર્યો હતો અને તેમને વધુ વિલંબ કર્યા વિના કાયદા અનુસાર અરજદારના શિપિંગ બિલની પ્રક્રિયા કરવા નિર્દેશ આપ્યો હતો. ઉપરોક્ત ચુકાદાને અનુસરીને કસ્ટમ્સના સુપ્રિટેન્ડેન્ટ શિપિંગ બિલનું મૂલ્યાંકન કરે છે અને પશુધનની નિકાસની મંજૂરી આપે છે. જો કે, અરજદારો અને સમાન રીતે સ્થિત વ્યક્તિઓની સુનાવણી અને મુશ્કેલીઓ ત્યાં સમાપ્ત થઈ ન હતી. ત્યારબાદ ટૂંક સમયમાં, મુખ્યમંત્રીએ એક પત્રકાર પરિષદને સંબોધતા જાહેરાત કરી હતી કે ગુજરાત રાજ્ય તાત્કાલિક અસરથી ટુના બંદરમાંથી પશુધનની નિકાસ પર પ્રતિબંધ મૂકશે. આ તબક્કે, અરજીના પરિશિષ્ટ ડી ખાતેની અખબારી નોંધની સામગ્રીનો સંદર્ભ આપી શકાય છે, જેનો અંગ્રેજીમાં અનુવાદ આ રીતે થાય છે:

“મુખ્યમંત્રી શ્રી વિજયભાઈ રૂપાણીએ નિર્ણય લીધો છે જે તાત્કાલિક અસરથી ટુના-કંડલા બંદરમાંથી નિકાસ સ્થગિત કરીને મૂક પ્રાણીઓની લાગણીઓને સ્પર્શે છે.

તેમણે ભારત સરકાર અને ભારતીય પશુ કલ્યાણ બોર્ડ દ્વારા જીવંત પ્રાણીઓની નિકાસના સંદર્ભમાં તાજેતરમાં બહાર પાડવામાં આવેલી સૂચનાઓને ધ્યાનમાં રાખીને, જ્યાં સુધી ગુજરાતમાં માર્ગદર્શિકાના સંદર્ભમાં ધોરણો સંતોષાય નહીં ત્યાં સુધી જીવંત પ્રાણીઓની નિકાસ તાત્કાલિક અસરથી નહીં થાય તેવી અસર પર પ્રાણી કલ્યાણનો વાંધો વ્યક્ત કર્યો છે.

મુખ્યમંત્રીએ આ સંબંધમાં કેન્દ્રીય વાણિજ્ય મંત્રી શ્રી સુરેશ પ્રભુને પત્ર લખીને માહિતી આપી હતી કે આ માર્ગદર્શિકાને ધ્યાનમાં રાખીને સરકાર દ્વારા આજદિન સુધી આપવામાં આવેલી સ્થાનિક પ્રમાણપત્ર મંજૂરી નવા નિયમોને ધ્યાનમાં રાખીને અર્થહીન બની ગઈ છે.

કેન્દ્રીય મંત્રીને લખેલા આ પત્રમાં મુખ્યમંત્રીએ વિનંતી કરી છે કે જ્યાં સુધી ક્વોરેન્ટાઈન સ્ટેશન અને પ્રમાણપત્ર સુવિધાઓ ઉપલબ્ધ ન થાય ત્યાં સુધી તે સમયગાળા દરમિયાન કંડલા બંદરથી પ્રાણીઓની નિકાસ કરવાની મંજૂરી બંધ કરવામાં આવે.

વધુમાં, ગુજરાત પ્રાણી પરિવહન નિયમો, ૧૯૭૮ અને પ્રાણીઓ પ્રત્યે ક્રૂરતા નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૬૦ની જોગવાઈઓ અને પ્રાણીઓના

પરિવહન માટેના આંતરરાષ્ટ્રીય ધોરણોના કડક અમલીકરણ માટે પૂરતી વ્યવસ્થા ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવે. આ દરમિયાન પોલીસ વહીવટીતંત્રને પણ આ કાયદાનું કડક પાલન કરવાની સૂચના આપવામાં આવી છે.

વધુમાં, ટુના બંદરમાંથી પ્રાણીઓની ગેરકાયદેસર નિકાસ ન થાય તે હેતુ સાથે, ગૃહ વિભાગ ઝડપથી એક એક પોસ્ટ સ્થાપિત કરી રહ્યું છે. પોલીસ વહીવટીતંત્ર ચોવીસ કલાક નજર રાખશે અને કોઈ પણ જીવંત પ્રાણીને નિકાસ કરવાની મંજૂરી આપશે નહીં.

આ જાહેરનામા દ્વારા રાજ્ય સરકારે રાજ્યના તમામ જિલ્લાઓમાં અને ખાસ કરીને કરછ જિલ્લામાં સોસાયટી ફોર પ્રિવેન્શન ઓફ કુએલ્ટી ટુ એનિમલ્સ (એસ. પી. સી. એ.) ને પ્રાણીઓ પ્રત્યે ક્રૂરતા નિવારણ અધિનિયમની જોગવાઈઓ અનુસાર યોગ્ય કાર્યવાહી કરવા સૂચના આપી છે.

મુખ્યમંત્રી દ્વારા મોકલવામાં આવેલા આ પત્રમાં કેન્દ્ર સરકારને આ સંબંધમાં તાત્કાલિક ઠરાવ લાવવા વિનંતી કરવામાં આવી છે.

ટુના બંદર ખાતે કસ્ટમ્સ સુપ્રિટેન્ડેન્ટને પણ સૂચનાઓ આપવામાં આવી છે કે જ્યાં સુધી ભારત સરકાર યોગ્ય માર્ગદર્શન નહીં આપે ત્યાં સુધી તેઓ આવી નિકાસની મંજૂરી નહીં આપે.”

૧૪.૩ તે જ દિવસે, ગુજરાત રાજ્યના મુખ્યમંત્રીએ કેન્દ્રીય મંત્રી, વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલયને ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખનો પત્ર પણ લખ્યો હતો, જેમાં તેમને માહિતી આપવામાં આવી હતી કે ટુના, કંડલા બંદર અથવા ગુજરાત રાજ્યમાં ક્યાંય પણ પશુ સંસર્ગનિષેધ અને પ્રમાણપત્ર સેવાઓ (એ ક્યુ સી એસ) માટે કોઈ ચોક્કસ અને જરૂરી સુવિધા નથી. પ્રમાણપત્ર સેવાઓ સ્થાનિક સરકારી પશુચિકિત્સા અધિકારી દ્વારા માત્ર આરોગ્યના દૃષ્ટિકોણ માટે પ્રદાન કરવામાં આવી હતી જે આ સંબંધમાં ભારત સરકારના નિયમો અને નિયમો અનુસાર પૂરતી નથી. અગાઉ, ગુજરાત રાજ્યના પશુપાલન નિયામક દ્વારા ગુજરાત રાજ્યમાં નવા ક્વોરેન્ટાઈન સ્ટેશનની સ્થાપના માટે ઘણી લેખિત વિનંતીઓ કરવામાં આવી હતી પરંતુ આજ સુધી ભારત સરકાર તરફથી કોઈ જવાબ મળ્યો નથી. પશુપાલન, ડેરી અને મત્સ્યોદ્યોગ વિભાગ, ભારત સરકાર દ્વારા ૧૦/૯/૨૦૧૮ અને ૪/૧૦/૨૦૧૮ ના પત્રો તેમજ ભારતીય પશુ કલ્યાણ બોર્ડ દ્વારા ૧/૧૦/૨૦૧૮ ના પત્ર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી સલાહને અનુસરીને, રાજ્ય સરકારે તાત્કાલિક અસરથી આરોગ્યનું સ્થાનિક પ્રમાણપત્ર બંધ કરી દીધું છે. રાજ્ય સરકાર દ્વારા ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ ના પત્ર દ્વારા

સંબંધિત અધિકારીઓને આ અંગે જાણ કરવામાં આવી છે.તેમણે કેન્દ્રીય મંત્રીને વધુમાં વિનંતી કરી છે કે જ્યાં સુધી પશુપાલન, ડેરી અને મત્સ્યોદ્યોગ વિભાગ, ભારત સરકાર દ્વારા પશુ સંસર્ગનિષેધ અને પ્રમાણપત્ર માટે ચોક્કસ સુવિધા સ્થાપિત કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી ગુજરાતના કંદલા બંદરના ટુનાથી જીવંત પ્રાણીઓની નિકાસ માટે કોઈ પરવાનગી જારી ન કરવા સંબંધિત અધિકારીઓને સૂચના આપે.વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે આ સંબંધમાં ભારત સરકાર દ્વારા માર્ગદર્શિકાનું પાલન ન કરવું એ દેશની છબીને બદનામ કરી શકે છે અને સમગ્ર દેશના હિત પર પ્રતિકૂળ અસર કરી શકે છે.

૧૪.૪ તે જ દિવસે, પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) (બી) હેઠળ દુષ્કાળગ્રસ્ત વિસ્તારમાં પશુઓની અવરજવર પર પ્રતિબંધ મૂકતો વિવાદિત જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું.વધુમાં, તે જ દિવસે, એટલે કે ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ પશુપાલન નિર્દેશકે કસ્ટમ્સ કમિશનર, કંડલાને એક સંદેશાવ્યવહાર કર્યો હતો જે આ રીતે વાંચે છે:

“હું ભારત સરકાર, પશુપાલન, ડેરી અને મત્સ્યોદ્યોગ વિભાગ, કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલયનો પત્ર નંબર એફ નંબર એલ - ૧૧૦૧૧૧/૨૧/૨૦૧૧૭, તારીખ ૧૦/૦૯/૨૦૧૮ અને ૦૪/૧૦/૨૦૧૮ તેમજ એનિમલ વેલ્ફેર બોર્ડ ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા

તારીખ ૧/૧૦/૨૦૧૮ દ્વારા જોડું છું જેમાં જીવંત પ્રાણીઓની નિકાસને મંજૂરી આપવા માટેની પૂર્વવર્તી શરતો સૂચિબદ્ધ છે.હું તમને વિનંતી કરીશ કે કૃપા કરીને આ પત્રો અને શરતોની નોંધ લો.

હાલમાં, પશુ સંસર્ગનિષેધ અને પ્રમાણપત્ર સેવાઓ (એ ક્યુ સી એસ) માટે ન તો ટુના, કંડલા બંદર અથવા ગુજરાત રાજ્યમાં ક્યાંય પણ કોઈ નિર્દિષ્ટ અને જરૂરી સુવિધાઓ ઉપલબ્ધ નથી.ભારત સરકારના વાણિજ્ય મંત્રાલય દ્વારા અધિકૃત સ્થાનિક સરકારી પશુચિકિત્સા અધિકારી દ્વારા ૧૯મી જુલાઈ, ૧૯૮૫ના રોજ જાહેર કરાયેલા જાહેરનામા દ્વારા જીવંત ભેંસ અને જીવંત ઘેટાં અને બકરા (પુખ્ત વયના) ના ક્વોરેન્ટાઈનના સંદર્ભમાં પ્રમાણપત્ર જારી કરવા માટે પ્રમાણપત્ર સેવાઓ પ્રદાન કરવામાં આવે છે, જેનો હેતુ ટુના, કંડલા બંદરથી નિકાસ કરવાનો છે.

આને ધ્યાનમાં રાખીને, ગુજરાત સરકારે હવે જીવંત પ્રાણીઓની આરોગ્ય તપાસ માટે પૂરી પાડવામાં આવતી સેવાઓ તાત્કાલિક અસરથી પાછી ખેંચવાનો નિર્ણય લીધો છે કારણ કે તે ઉપરોક્ત પત્રોમાં નિર્ધારિત ધોરણો અનુસાર નથી.અમે ભારત સરકારને પણ વિનંતી કરી રહ્યા છીએ કે ટુના, કંડલા બંદર ખાતે વહેલી તકે જરૂરી ક્વોરેન્ટાઈન સુવિધા સ્થાપિત કરવામાં આવે.

તેથી હું વિનંતી કરું છું કે જ્યાં સુધી ભારત સરકારના પશુપાલન, ડેરી અને મત્સ્યોદ્યોગ વિભાગ દ્વારા પશુ સંસર્ગનિષેધ અને પ્રમાણપત્ર માટે ચોક્કસ સુવિધા સ્થાપિત કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી ગુજરાતના કંદલા બંદરના ટુનાથી જીવંત પ્રાણીઓની નિકાસને મંજૂરી ન આપવામાં આવે. આ સંબંધમાં ભારત સરકારની માર્ગદર્શિકાનું પાલન ન કરવું એ દેશની છબીને નુકસાન પહોંચાડી શકે છે અને સમગ્ર દેશના હિત પર પ્રતિકૂળ અસર કરી શકે છે. હું તમારી ત્વરિત કાર્યવાહી અને જવાબ માટે આભારી રહીશ.”

૧૪.૪ આમ, પશુપાલન નિયામક, જેને ૧૯મી જુલાઈ, ૧૯૮૫ના રોજ તેના જાહેરનામા દ્વારા વાણિજ્ય મંત્રાલય દ્વારા પ્રમાણપત્ર સેવાઓ પ્રદાન કરવાની જવાબદારી સોંપવામાં આવી હતી, તેણે આવી સેવાઓ પ્રદાન કરવાનો ઇનકાર કર્યો છે. આ બાબત ત્યાં જ સમાપ્ત થતી નથી, કારણ કે નિર્દેશકે કસ્ટમ્સ કમિશનરને વિનંતી કરી છે કે જ્યાં સુધી પશુપાલન વિભાગ દ્વારા પશુ સંસર્ગનિષેધ અને પ્રમાણપત્ર માટે ચોક્કસ સુવિધા સ્થાપિત કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી ગુજરાતના ટુના કંડલા બંદરમાંથી જીવંત પ્રાણીઓની નિકાસની મંજૂરી ન આપવામાં આવે, જે આવા પત્ર પાછળનો હેતુ દર્શાવે છે. પશુપાલન નિયામકનો ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખનો આ પત્ર અને કેન્દ્રીય મંત્રી, વાણિજ્ય

અને ઉદ્યોગ મંત્રાલયને સંબોધતા મુખ્યમંત્રીના ઉપરોક્ત પત્રના સંયુક્ત વાંચન પર, તે સ્પષ્ટ થાય છે કે તે અમુક હદ સુધી લગભગ સમાન શબ્દોમાં લખાયેલા છે.

૧૪.૪ ફરીથી તે જ દિવસે, એટલે કે ૧૪/૧૨/૨૦૧૮, ગુજરાત સરકારના ગૃહ વિભાગના અવર સચિવે કરછ (પશ્ચિમ) ના પોલીસ અધિક્ષકને એક સંદેશાવ્યવહાર કર્યો હતો, જેનો અંગ્રેજીમાં અનુવાદ કરવામાં આવ્યો છે.

આ રીતે જણાવ્યું:

“વિષય-પરિવહન દરમિયાન પ્રાણીઓના વધુ પડતા લોડિંગની બાબતમાં.

મેડમ.

ઉપરોક્ત વિષયના સંદર્ભમાં જાણ કરી શકાય છે કે પ્રાણીઓના પરિવહન નિયમો હેઠળ પ્રાણીઓના પરિવહન માટે વિશેષ જોગવાઈઓ કરવામાં આવી છે. ૧૯૭૮ પ્રાણીઓ પ્રત્યે ક્રૂરતા નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૬૦ હેઠળ ઘડવામાં આવ્યો હતો. પોલીસ વિભાગ તેમજ પશુપાલન વિભાગે પ્રાણીઓના પરિવહન દરમિયાન તેમને કોઈ શારીરિક કે માનસિક મુશ્કેલીઓનો સામનો ન કરવો પડે તેની વિશેષ કાળજી લેવાની જરૂર છે. તે નોંધવામાં આવ્યું છે કે પરિવહન દરમિયાન, વાહનમાં નિર્દિષ્ટ

સંખ્યા કરતાં વધુ પ્રાણીઓ ભરવામાં આવે છે. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, તમને નીચેના પગલાં લેવા વિનંતી કરવામાં આવે છે:

(૧) પ્રાણીઓના પરિવહનના કિસ્સામાં નિયમોના યોગ્ય અમલીકરણના હેતુસર, તમારા વિસ્તારમાં જરૂરી માનવામાં આવે તેટલી જગ્યાઓ સ્થાપિત કરવામાં આવે.

(૨) આ ચેકપોસ્ટ પર પોલીસ અધિકારીઓ/કર્મચારીઓ, પશુપાલન વિભાગના પ્રતિનિધિઓ તેમજ પશુ કલ્યાણ સંસ્થાઓ ચોવીસ કલાક હાજર રહેશે.

(૩) કાયદા અનુસાર પ્રાણીઓનું પરિવહન કરવામાં આવે છે કે કેમ તે અંગે પોલીસ વિભાગે વિશેષ કાળજી લેવી પડશે.

(૪) પશુપાલન વિભાગના અધિકારી પ્રાણીઓના પરિવહન માટે જરૂરી દસ્તાવેજો અને ખોરાક માટે યોગ્ય સુવિધા ઉપલબ્ધ છે કે કેમ, પ્રાણીઓના પરિવહન માટે નિર્દિષ્ટ જોગવાઈઓ સંતોષાય છે કે કેમ અને જ્યાં જરૂરી હોય ત્યાં અપરાધીઓ સામે કેસ દાખલ કરે છે કે કેમ તેની ખાતરી કરશે.

તમને ઉપરોક્ત સૂચનાઓનો તાત્કાલિક અસરથી અમલ કરવાની વ્યવસ્થા કરવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.”

૧૪.૫ એ નોંધવું યોગ્ય રહેશે કે આ અદાલત દ્વારા પૂછવામાં આવેલા પ્રશ્ન પર કે શું આવા પત્રો તમામ જિલ્લાઓના પોલીસ અધિક્ષકોને સંબોધવામાં આવ્યા હતા કે કેમ, વિદ્વત એડિશનલ એડવોકેટ જનરલે સૂચનાઓ લીધા પછી અદાલતને જાણ કરી હતી કે આ પત્ર માત્ર કચ્છ (પશ્ચિમ) ના પોલીસ અધિક્ષકોને સંબોધવામાં આવ્યો હતો.

૧૪.૬ આમ અહીં ઉપર નોંધાયેલી ઘટનાઓના ક્રમ પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે કોઈ ને કોઈ બહાનું આપીને રાજ્ય સત્તાવાળાઓ દુના બંદરમાંથી પશુધનની નિકાસ અટકાવવાના પ્રયાસો કરી રહ્યા છે, જે તમામને અરજદારોએ આ અદાલતનો સંપર્ક કરીને નિષ્ફળ બનાવી દીધા હતા અને આ અદાલત દ્વારા સમયાંતરે પસાર કરાયેલા આદેશોને અનુસરીને, દરેક અવરોધ દૂર કરવામાં આવ્યો હતો. છેલ્લે ૩૦મી નવેમ્બર, ૨૦૧૮ના ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા, ઓલ્ડ દુના પોર્ટના કસ્ટમ્સના સુપ્રિટેન્ડેન્ટનો ૧૬/૧૧/૨૦૧૮ તારીખનો પત્ર, જેમાં તેમણે અરજદારના શિપિંગ બિલને આ આધાર પર અટકાવી રાખ્યા હતા કે તેમને વિવિધ રજૂઆતો મળી હતી, તેને રદ કરવામાં આવ્યો હતો અને અલગ રાખવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ, અરજદારો કેટલીક નિકાસ કરી શક્યા હતા. જો કે, આવી રાહત અલ્પજીવી રહી હતી, કારણ કે તે પછી તરત જ, રાજ્ય સત્તાવાળાઓ વિવાદિત સૂચના તેમજ અહીં ઉપર ઉલ્લેખિત સંદેશાવ્યવહાર જારી કરીને દુના બંદરમાંથી પશુધનની નિકાસને રોકવા માટે અન્ય રીતો સાથે બહાર આવ્યા હતા.

૧૪.૭ ઉપરોક્ત પૃષ્ઠભૂમિમાં, તે સ્પષ્ટ છે કે પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) (બી) હેઠળ સત્તાના ઉપયોગની આડમાં, રાજ્ય સરકાર અસરકારક રીતે અને પદાર્થમાં ટુના બંદરમાંથી પશુધનની નિકાસને રોકવા માંગે છે. આ હકીકત એ હકીકત દ્વારા વધુ મજબૂત બને છે કે પશુ કૂરતા અધિનિયમ અને પશુ પરિવહન અધિનિયમની જોગવાઈઓનો કડક અમલ કરવા માટેનો સંદેશાવ્યવહાર માત્ર પોલીસ અધિક્ષક, કર્છ (પશ્ચિમ) ને જારી કરવામાં આવ્યો છે. એવું નથી લાગતું કે સામાન્ય રીતે પ્રાણીઓનું પરિવહન માત્ર કર્છ જિલ્લામાં જ કરવામાં આવશે, સિવાય કે જ્યાં સુધી પશુધનની નિકાસની વાત છે તો ગુજરાત રાજ્યમાં આવી નિકાસ માત્ર ટુના બંદરમાંથી જ થાય છે. તેથી, જ્યારે માત્ર કર્છ (પશ્ચિમ) ના પોલીસ અધિક્ષકને સંખ્યાબંધ તપાસ ચોકીઓ સ્થાપિત કરીને પશુ પરિવહન નિયમોની જોગવાઈઓનું કડક પાલન સુનિશ્ચિત કરવા માટે પગલાં લેવાની સૂચના આપવામાં આવે છે (જોકે ન તો પશુ કૂરતા નિવારણ અધિનિયમ કે ન તો પરિવહન નિયમોમાં તપાસ ચોકીઓ સ્થાપિત કરવાની કલ્પના કરવામાં આવી છે) અને ચોવીસ કલાક તકેદારી રાખવા માટે, તે સ્પષ્ટ છે કે આવી સૂચનાઓ પાછળનો ઉદ્દેશ ટુના બંદરમાંથી પશુધનની નિકાસમાં અવરોધ ઊભો કરવાનો છે.

૧૪.૮ આ ઉપરાંત.જે દિવસે મુખ્યમંત્રીએ જાહેરાત કરી હતી કે ટુના બંદરમાંથી નિકાસને મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં, તે જ દિવસે પશુપાલન નિર્દેશકે કસ્ટમ્સ કમિશનર, કંડલાને પત્ર લખીને તેમને ભારત સરકારના વાણિજ્ય મંત્રાલયના જાહેરનામાને ધ્યાનમાં રાખીને તે વિભાગ દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવતી પ્રમાણપત્ર સેવાઓ પાછી ખેંચવાની માહિતી આપી હતી અને ગુજરાત રાજ્યમાં એ ક્યુ સી એસ સુવિધાઓ પૂરી પાડવામાં ન આવે ત્યાં સુધી નિકાસની મંજૂરી ન આપવા વિનંતી કરી હતી.પ્રાણીઓની નિકાસ માટે સંબંધિત સત્તામંડળો પાસેથી પ્રમાણપત્રની જરૂર હોવાથી, કોઈપણ વૈકલ્પિક વ્યવસ્થાની જોગવાઈ કર્યા વિના તેને પાછું ખેંચવું એ પ્રાણીઓની નિકાસમાં અવરોધ ઊભો કરવા માટેનું બીજું સાધન છે.

૧૪.૯ ચેકર ઇતિહાસના પ્રકાશમાં કેસની એકંદર હકીકતોને ધ્યાનમાં લેતા, જે સૂચવે છે કે ઓગસ્ટ, ૨૦૧૮ થી જ, કોઈ ને કોઈ બહાનું આપીને, રાજ્ય સત્તાવાળાઓ ટુના બંદરમાંથી નિકાસ અટકાવવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે; મુખ્યમંત્રી દ્વારા કેન્દ્રીય મંત્રીને સંબોધવામાં આવેલા સંદેશાવ્યવહાર તેમજ પશુપાલન નિયામકનો પત્ર જે દર્શાવે છે કે બંનેએ વિનંતી કરી છે કે જ્યાં સુધી એ. સી. ક્યુ. એસ. સુવિધાઓ પૂરી પાડવામાં ન આવે ત્યાં સુધી નિકાસની મંજૂરી ન આપવામાં આવે; માત્ર પોલીસ અધિક્ષક કર્છ (પશ્ચિમ) ને જ ફૂરતા નિવારણ અધિનિયમ અને પશુ પરિવહન નિયમોની જોગવાઈઓનું પાલન

સુનિશ્ચિત કરવા માટે ચેક પોસ્ટ સ્થાપિત કરવાની સૂચના આપવામાં આવી છે આ તમામ બાબતો એ સ્પષ્ટ કરે છે કે વિવાદિત જાહેરનામું બહાર પાડવા તેમજ વિવાદિત સંદેશાવ્યવહાર પાછળનો ઉદ્દેશ ટુના બંદરમાંથી નિકાસને અટકાવવાનો છે કારણ કે રાજ્ય સરકાર પાસે નિકાસ, નિકાસ અને આયાતને સીધા અટકાવવાની કોઈ સત્તા નથી કારણ કે તે યુનિયન લિસ્ટમાં આવતો વિષય છે, આ અદાલતનો વિચાર છે કે વિવાદિત જાહેરનામું પરોક્ષ રીતે શું કરી શકાતું નથી તે કરવા માટે સત્તાના રંગબેરંગી ઉપયોગમાં જારી કરવામાં આવ્યું છે.

૧૫ અહીં ઉપર નોંધાયેલા કારણોસર, આ અદાલતનો અભિપ્રાય છે કે વિવાદિત જાહેરનામું પશુ નિયંત્રણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) (બી) ની જરૂરિયાતોને પૂર્ણ કરતું નથી કારણ કે તે આ આધાર પર જારી કરવામાં આવ્યું નથી કે પશુઓના વાજબી ભાવે સમાન વિતરણ અને ઉપલબ્ધતા મેળવવા માટે પશુઓનો પુરવઠો જાળવવા અથવા પશુઓનો પુરવઠો વધારવા માટે આવું કરવું અનુકૂળ અથવા જરૂરી છે. જે રીતે રાજ્ય સત્તાવાળાઓ કોઈ ને કોઈ બહાનું આપીને ટુના બંદરમાંથી નિકાસ અટકાવવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે અને મુખ્યમંત્રી દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી અખબારી નોંધને ધ્યાનમાં લેતા, તે સ્પષ્ટ છે કે વિવાદિત જાહેરનામું નિકાસ પર પ્રતિબંધ મૂકવાના હેતુથી બહાર પાડવામાં આવ્યું છે જે અન્યથા રાજ્યનો વિષય નથી. તેથી જે રાજ્ય સરકાર સીધી રીતે કરી શકતી નથી તે કાયદાની કલમ ૪ (૧) (બી) હેઠળ સત્તાના

ઉપયોગની આડમાં પરોક્ષ રીતે કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે છે. તેથી, વિવાદિત જાહેરનામું સ્પષ્ટપણે સત્તાના રંગબેરંગી ઉપયોગમાં બહાર પાડવામાં આવ્યું છે અને તે રદ થવાને પાત્ર છે.

પશુધનની નિકાસ માટે ક્વૉરેન્ટાઇન પ્રમાણપત્રની જરૂરિયાત:

૧૬ જ્યાં સુધી પશુધનની નિકાસના હેતુ માટે ક્વૉરેન્ટાઇન પ્રમાણપત્રની જરૂરિયાતની વાત છે, ત્યાં સુધી રાજ્ય સરકાર વતી ભારપૂર્વક જાણવવામાં આવ્યું છે કે સરકારી માર્ગદર્શિકા અને આંતરરાષ્ટ્રીય પરંપરા હેઠળ, આયાત કરનાર દેશને તેની જરૂર છે કે નહીં તે ક્વૉરેન્ટાઇન પ્રક્રિયાનું પાલન કરવું ફરજિયાત છે અને તેનું પાલન ન કરવું એ દેશની છબીને બદનામ કરી શકે છે અને સમગ્ર દેશના હિત પર પ્રતિકૂળ અસર કરી શકે છે. આ સંબંધમાં એ નોંધવું જોઈએ કે નિકાસ અને આયાત એ એવા વિષયો છે જે કેન્દ્રીય યાદીમાં આવે છે અને રાજ્ય સરકારને તેનાથી કોઈ વાંધો નથી. રાજ્ય સરકારના પશુપાલન વિભાગને કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા પ્રમાણપત્ર માટે સત્તા સોંપવામાં આવી છે, જેનો તેણે હવે ઉપયોગ કરવાનો ઇનકાર કર્યો છે. આ ઉપરાંત, પશુધનની નિકાસ કરવાના હેતુ માટે કાયદાની જરૂરિયાતોનું યોગ્ય પાલન થાય છે કે કેમ તે કસ્ટમ સત્તામંડળના કાર્યક્ષેત્રમાં આવે છે અને રાજ્ય સરકારને તેની કોઈ ચિંતા નથી. જો કે, એવું લાગે છે કે ટુના બંદરમાંથી પશુધનની નિકાસનો વિરોધ કરતા સમાજના

એક વર્ગને ખુશ કરવા માટે, રાજ્ય સરકાર સક્રિય થઈ છે અને સમયાંતરે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે તમામ પગલાં લીધાં છે કે અરજદારો અને અન્ય સમાન સ્થિત વ્યક્તિઓ ટુના બંદરમાંથી પશુધનની નિકાસ કરી શકતા નથી.

૧૬.૧ વધુમાં, ૧૯મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૮૩ની નિકાસ વેપાર નિયંત્રણ જાહેર સૂચનાનું અવલોકન દર્શાવે છે કે જીવંત ભેંસ અને ઘેટાંની નિકાસને માત્ર બોમ્બે અને કંડલા બંદરોમાંથી જ મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને વધુમાં, જ્યાં વિદેશી ખરીદદારોએ સંસર્ગનિષેધની ઔપચારિકતાઓ વિના નિકાસ માટે ખાસ કરાર કર્યો હોય ત્યાં નિર્ધારિત સંસર્ગનિષેધ પ્રક્રિયા પર ભાર મૂકવામાં નહીં આવે. નિકાસકારો લાઇસન્સિંગ ઓથોરિટીને આ અસર માટે કરાર (મૂળમાં) રજૂ કરશે. તેના ફક્ત ૮ માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જીવંત બકરાની નિકાસ કોઈપણ સંસર્ગનિષેધ અને રસીકરણની ઔપચારિકતાઓ વિના ચાલુ રહેશે અને તે અત્યાર સુધી સામાન્ય પશુચિકિત્સા નિરીક્ષણ અને પ્રમાણપત્રને આધિન રહેશે.

૧૬.૨ જ્યાં સુધી રાજ્ય સરકાર વતી જે સંમેલનો, માર્ગદર્શિકાઓ વગેરે પર નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી છે તેનો સંબંધ છે, તે પ્રકૃતિમાં ફરજિયાત નથી અને ખાસ કરીને પ્રાણીઓના પ્રવેશ સાથે સંબંધિત છે, પ્રાણીઓની નિકાસ સાથે નહીં.

૧૬.૩ તદુપરાંત, જૂના ટુના બંદરના કસ્ટમ્સના સહાયક કમિશનરની તારીખ ૩૧/૧૨/૨૦૧૮ ના સંદેશાવ્યવહારમાંથી એવું લાગે છે કે ઉપરોક્ત જાહેર સૂચના અને અન્ય સૂચનાઓ સંબંધિત સમયે પ્રવર્તમાન નિકાસ નીતિના સંદર્ભમાં જારી કરવામાં આવી હતી પરંતુ વર્તમાન નિકાસ નીતિ આવી શરત નક્કી કરતી નથી.આ અધિકારીએ પ્રાદેશિક અધિકારીને અન્ય બાબતોની સાથે સાથે એક સંદેશાવ્યવહાર પણ જારી કર્યો છે જેમાં તેમને વિનંતી કરવામાં આવી છે કે શું નિકાસ પહેલાં ઘેટાં અને બકરાઓને અલગ રાખવા એ કોઈ વૈધાનિક જોગવાઈ હેઠળ ફરજિયાત બનાવવામાં આવ્યું છે કે કેમ, જેના જવાબમાં પ્રાદેશિક અધિકારીએ એક સંદેશાવ્યવહાર દ્વારા જણાવ્યું છે કે ભારત સરકાર દ્વારા આવી કોઈ વૈધાનિક જોગવાઈ ફરજિયાત કરવામાં આવી નથી અને પ્રાણીઓને અલગ રાખવા અને સંસર્ગનિષેધ આરોગ્ય પ્રમાણપત્ર જારી કરવું એ ફક્ત આયાત કરનાર દેશની જરૂરિયાતો પર આધાર રાખે છે.આમ, નિકાસ અને આયાત પર દેખરેખ અને નિયંત્રણ સોંપવામાં આવેલા સત્તાવાળાઓએ જણાવ્યું છે કે જ્યાં સુધી આયાત કરનાર દેશની જરૂર ન હોય ત્યાં સુધી નિકાસના કિસ્સામાં સંસર્ગનિષેધની જરૂરિયાતો ફરજિયાત નથી.વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં, અરજદારોએ બે પ્રકારના નિકાસ ઓર્ડર રેકૉર્ડ પર મૂક્યા છે, એક પાલતુ પ્રાણીઓ માટે અને બીજો ઘેટાં અને બકરા માટે, તે દર્શાવવા માટે કે પાલતુ

પ્રાણીઓના કિસ્સામાં નિકાસ ઓર્ડર પોતે જ વિવિધ પ્રક્રિયાઓનું પાલન કરવાનું ફરજિયાત બનાવે છે, જ્યારે ઘેટાં અને બકરાઓના કિસ્સામાં કોઈ શરતો નથી.

૧૬.૪ આ અદાલતના મતે, જ્યારે આયાતકાર દેશ દ્વારા પશુધનની આયાતના કિસ્સામાં ક્વોરેન્ટાઈન જરૂરિયાતોને સંતોષવાનો કોઈ આદેશ નથી, ત્યારે રાજ્ય સત્તાવાળાઓ, જેમને અન્યથા આયાત નિકાસ નીતિ સાથે કોઈ સંબંધ નથી, તેઓ તેનું પાલન કરવાનો આગ્રહ રાખી શકે નહીં.

પશુપાલન નિયામકની તારીખ ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ ના સંદેશાવ્યવહારની માન્યતા.

૧૭ જ્યાં સુધી પશુપાલન નિયામક દ્વારા કસ્ટમ્સ કમિશનરને જાહેર કરાયેલ વિવાદિત સંદેશાવ્યવહારની વાત છે કે રાજ્ય સરકારે જીવંત પ્રાણીઓની આરોગ્ય તપાસ માટે પૂરી પાડવામાં આવતી સેવાઓ તાત્કાલિક અસરથી પાછી ખેંચવાનો નિર્ણય લીધો છે કારણ કે તે તેમાં ઉદ્દેખિત પત્રોમાં નિર્ધારિત ધોરણો અનુસાર નથી, જ્યારે આ સંદેશાવ્યવહાર પ્રામાણિક હેતુથી જારી કરવામાં આવ્યો હોય તેવું લાગતું નથી, કારણ કે તે જારી કરવાની તારીખને ધ્યાનમાં રાખીને, જે મુખ્યમંત્રીના અખબારી નિવેદન સાથે સુસંગત છે, જેમાં ટુનામાંથી જીવંત પ્રાણીઓની નિકાસને મંજૂરી ન આપવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે, તેમ છતાં

શું અથવા આવી સેવાઓ પૂરી પાડવી એ રાજ્ય સરકારના કાર્યક્ષેત્રમાં છે અને અદાલત તેમાં દખલ કરી શકતી નથી.જો કે, ભારત સરકારે પશુ સંસર્ગનિષેધ અને પ્રમાણપત્ર સેવાઓના સંદર્ભમાં નિર્દેશો જારી કર્યા છે, જેની એક નકલ પ્રતિવાદી નંબર ૬ વતી દાખલ કરવામાં આવેલા સોગંદનામામાં પરિશિષ્ટ-એએ ૮ તરીકે જોડવામાં આવી છે.ઉપરોક્ત નિર્દેશો નિકાસ પ્રક્રિયાઓ પૂરી પાડે છે અને આ રીતે વાંચે છે:--

“નિકાસ પ્રક્રિયાઓ

આ કાર્યક્રમમાં ભારતમાંથી અન્ય દેશોમાં પશુધન અને પશુધન ઉત્પાદનોની નિકાસ માટે આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે સ્વીકાર્ય પ્રમાણપત્ર સેવાની જોગવાઈની કલ્પના કરવામાં આવી છે, જે આયાત કરનાર દેશની આરોગ્ય જરૂરિયાતો અને આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રાણી સંગ્રહાલય સેનિટરી કોડમાં નિર્ધારિત આરોગ્ય નિયમોની પુષ્ટિ કરે છે.

૧ લાઇવસ્ટોકના નિકાસ માટે અરજી ફોર્મ સાથે જરૂરી દસ્તાવેજો અને તપાસ યાદી

૧ માન્ય આયાત/નિકાસ લાઇસન્સ અથવા પરમિટની નકલ.જો કોઈ પરમિટ/લાઇસન્સની જરૂર ન હોય તો આ સંબંધમાં નિકાસકાર/માલિક પાસેથી વચન લો.

૨ આયાત કરનાર દેશની સત્તાવાર આરોગ્ય જરૂરિયાત/બંધારણ.જો કોઈ નિર્ધારિત આરોગ્ય આવશ્યકતા/સ્વરૂપ ન હોય તો આ સંબંધમાં નિકાસકાર/માલિક પાસેથી વચન લો.

૩ પરીક્ષણ, સારવાર, રસીકરણ વગેરે સહિત આયાત કરનાર દેશની આરોગ્ય જરૂરિયાતો પૂરી કરવી.(જો લાગુ પડે તો).

૪ પ્રાણીના રસીકરણના રેકૉર્ડ સહિત વર્તમાન આરોગ્ય દસ્તાવેજોની સ્વ પ્રમાણિત નકલો.

૫ જરૂરિયાત મુજબ ઉપક્રમો અને ઘોષણાઓ.

૬ મૂળના દસ્તાવેજો, જો લાગુ હોય તો/પૂછવામાં આવે તો.

૭ એરવે બિલ/પ્રાણીની મુસાફરીની વિગતોની નકલ.

૮ અરજીની તપાસ દરમિયાન જો જરૂરી હોય તો અન્ય કોઈપણ દસ્તાવેજ.

૯ જો માલિક સીધો સંપર્ક ન કરી રહ્યો હોય તો અધિકૃતતા પત્ર.”

૧૭.૧ અહીં ઉપર ઉલ્લેખિત પશુધનની નિકાસ માટેની ચેક લિસ્ટના અવલોકન પર, તે સ્પષ્ટ છે કે જો આયાત કરનાર દેશ દ્વારા કોઈ નિર્ધારિત આરોગ્ય/ફોર્મેટ પ્રદાન કરવામાં ન આવે, તો આ સંબંધમાં નિકાસ/માલિકનું વચન પૂરતું છે.તે

જ આયાત કરનાર દેશની આરોગ્ય જરૂરિયાતોને પૂર્ણ કરવાની પણ જોગવાઈ કરે છે જેમાં પરીક્ષણ, સારવાર, રસીકરણ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.અરજદારોના વિદ્વાન વકીલે ધ્યાન દોર્યું છે કે જ્યાં સુધી આયાત કરનાર દેશમાં ઘેટાં અને બકરાની નિકાસની વાત છે, ત્યાં સુધી ઉપરોક્ત સત્તાધિકારી દ્વારા નિર્ધારિત કોઈ સત્તાવાર આરોગ્ય જરૂરિયાતો નથી.ઘેટાં અને બકરાઓના પરિવહનની જોગવાઈ કરતા પ્રાણીઓના પરિવહનના નિયમોના પ્રકરણ ૬ તરફ પણ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું, નિયમ ૬૫ (એ) જેમાં ઘેટાં અને બકરા રેલ અથવા માર્ગ દ્વારા મુસાફરી કરવા માટે યોગ્ય સ્થિતિમાં છે અને ચેપી અથવા ચેપી અથવા પરોપજીવી રોગથી પીડાતા નથી તે અસર માટે લાયક પશુચિકિત્સક સર્જન દ્વારા માન્ય આરોગ્ય પ્રમાણપત્રની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.તેની કલમ (સી) પૂરી પાડે છે કે પ્રમાણપત્ર અનુસૂચિ-જે માં નિર્દિષ્ટ સ્વરૂપમાં હશે. અનુસૂચિ-જે ઘેટાં અને બકરાઓની મુસાફરી કરવા માટે તંદુરસ્તીના પ્રમાણપત્ર માટે પ્રોફાર્મા પ્રદાન કરે છે, અને જરૂરી છે કે આવા પ્રમાણપત્ર પર લાયક પશુચિકિત્સક સર્જનની સહી હોવી જોઈએ.તેથી, નિયમો હેઠળની જરૂરિયાત લાયક પશુચિકિત્સક સર્જન દ્વારા હસ્તાક્ષરિત પ્રમાણપત્ર પ્રદાન કરવા માટે છે અને તે કેન્દ્ર સરકારના પ્રતિનિધિ તરીકે સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા માટે પશુપાલન નિયામક દ્વારા પ્રદાન કરાયેલ પ્રમાણપત્ર હોવું જરૂરી નથી.જો કે, ડિરેક્ટરે કસ્ટમ્સ કમિશનરને વિનંતી કરી છે કે જ્યાં સુધી ભારત સરકારના પશુપાલન, ડેરી અને મત્સ્યોદ્યોગ વિભાગ દ્વારા પશુ સંસર્ગનિષેધ અને પ્રમાણપત્ર માટે ચોક્કસ સુવિધા સ્થાપિત ન થાય

ત્યાં સુધી ગુજરાતના કંદલા બંદરના ટુનાથી જીવંત પ્રાણીઓની નિકાસને મંજૂરી ન આપવામાં આવે અને આ સંબંધમાં ભારત સરકારની માર્ગદર્શિકાનું પાલન ન કરવું એ દેશની છબીને બદનામ કરી શકે છે અને સમગ્ર દેશના હિત પર પ્રતિકૂળ અસર કરી શકે છે. ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખનો વિવાદિત પત્ર તે હદ સુધી અલગ રાખવાને લાયક હતો.

ગૃહ વિભાગના અવર સચિવ દ્વારા કર્ણ (પશ્ચિમ) ના પોલીસ અધિક્ષકને સંબોધવામાં આવેલા ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખના સંદેશાવ્યવહારની માન્યતા.

૧૮ જ્યાં સુધી ગૃહ વિભાગના અવર સચિવ દ્વારા કર્ણ (પશ્ચિમ) ના પોલીસ અધિક્ષકને બહાર પાડવામાં આવેલા ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખના સંદેશાવ્યવહારની વાત છે, તો તે એક સ્વીકૃત સ્થિતિ છે કે આ પ્રકારનો સંદેશાવ્યવહાર માત્ર કર્ણ જિલ્લાના સંદર્ભમાં જ જારી કરવામાં આવ્યો છે અને અન્ય કોઈ જિલ્લામાં નહીં. અહીં પહેલેથી જ ઉપર ચર્ચા કરવામાં આવી છે તેમ, પ્રાણીઓનું પરિવહન સમગ્ર ગુજરાત રાજ્યમાં થાય છે અને તેથી, જો પ્રાણીઓ પ્રત્યે કૂરતા નિવારણ અધિનિયમ અને પ્રાણીઓનું પરિવહન અધિનિયમની જોગવાઈઓનું કડક પાલન કરવું જરૂરી હોય તો તે સમગ્ર રાજ્યમાં હોવું જોઈએ. હકીકત એ છે કે આવી સૂચનાઓ માત્ર કર્ણ (પશ્ચિમ) ના પોલીસ અધિક્ષકને જ જારી કરવામાં આવી છે, તે પણ તે જ દિવસે જ્યારે મુખ્યમંત્રીએ ટુના બંદરમાંથી નિકાસ પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવી રહ્યો હોવાની માહિતી

આપતા પત્રકારોને સંબોધન કર્યું હતું, તે સૂચવે છે કે તે પ્રામાણિકપણે જારી કરવામાં આવી નથી, પરંતુ પ્રાણીઓ પ્રત્યે ક્રૂરતા નિવારણ અધિનિયમ અને પ્રાણીઓના પરિવહન અધિનિયમની જોગવાઈઓના પાલનની આડમાં, અસરકારક અને સારમાં, તે ટુના બંદરમાંથી પશુધનની નિકાસ છે જેને અટકાવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે છે.દેખીતી રીતે, તેથી, વિવાદિત સંદેશાવ્યવહાર ટુના બંદરમાંથી નિકાસને અટકાવવાના પરોક્ષ હેતુ સાથે સત્તાના રંગીન ઉપયોગમાં જારી કરવામાં આવ્યો છે અને તે ભેદભાવપૂર્ણ પણ છે, કારણ કે તે કચ્છ જિલ્લામાં અને તેની અંદર પરિવહન કરવામાં આવતા પ્રાણીઓ અને રાજ્યના અન્ય જિલ્લાઓમાં અને તેની અંદર પરિવહન કરવામાં આવતા પ્રાણીઓ વચ્ચે ભેદભાવ કરે છે અને તેથી તે ભારતના બંધારણની કલમ ૧૪નું ઉલ્લંઘન કરે છે.આ સંજોગોમાં, ગૃહ વિભાગ દ્વારા કચ્છ (પશ્ચિમ) ના પોલીસ અધિક્ષકને બહાર પાડવામાં આવેલ ૧૪/૧૨/૨૦૧૮ તારીખનો વિવાદિત સંદેશાવ્યવહાર ટકી શકતો નથી.

૧૯ ઉપરોક્ત કારણોસર, અરજી સફળ થાય છે અને તે મુજબ તેને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.ગુજરાત આવશ્યક ચીજવસ્તુઓ અને પશુ (નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૨૦૦૫ની કલમ ૪ (૧) (બી) હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને રાજ્ય સરકાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ વિવાદિત જાહેરનામું; ગૃહ વિભાગના અવર સચિવ દ્વારા કચ્છ (પશ્ચિમ) ના પોલીસ અધિક્ષકને બહાર પાડવામાં

આવેલ વિવાદિત પત્ર; તેમજ પશુપાલન નિયામક દ્વારા ઉપરના ફકરા ૧૭.૧ માં દર્શાવેલ હદ સુધી કસ્ટમ્સ કમિશનરને સંબોધવામાં આવેલ વિવાદિત પત્રને રદ કરવામાં આવે છે અને રદ કરવામાં આવે છે.ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ વિના નિયમ તે મુજબ સંપૂર્ણ બનાવવામાં આવે છે.

૨૦ આ તબક્કે, વિદ્વાન સહાયક સરકારી પ્લીડરે વિનંતી કરી છે કે આ આદેશને વધુ છ અઠવાડિયાના સમયગાળા માટે રોકવામાં આવે જેથી પ્રતિવાદીઓ ઉચ્ચ મંચનો સંપર્ક કરી શકે.

૨૧ આ અદાલતને જાણવા મળ્યું છે કે આ વિવાદિત જાહેરનામું અને પત્રો દુના બંદરમાંથી પ્રાણીઓની નિકાસને રોકવા માટે સત્તાના રંગબેરંગી ઉપયોગમાં જારી કરવામાં આવ્યા છે તે હકીકતને ધ્યાનમાં લેતા, વિનંતીને નકારી કાઢવામાં આવી છે.આ ઉપરાંત, આ આદેશને છ અઠવાડિયા સુધી સ્થગિત રાખવાથી અરજી નિર્ણયક થઈ જશે.

(ન્યાયમૂર્તિ શ્રી હર્ષા દેવાણી)

(ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ભાર્ગવ ડી. કારિયા)

વિષય : દુના બંદર મારફતે પશુધનની નિકાસ પર પ્રતિબંધ મૂકવા માટે ગુજરાત આવશ્યક ચીજવસ્તુઓ અને પશુ (નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૨૦૦૫ હેઠળ

જાહેરનામું તથા અન્ય પત્રો બહાર પાડવાની કાયદેસરતા નિકાસ અટકાવવાના પરોક્ષ હેતુથી સત્તાનો રંગીન ઉપયોગ — જાહેરનામું તથા સંબંધિત પત્રો રદબાતલ

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*